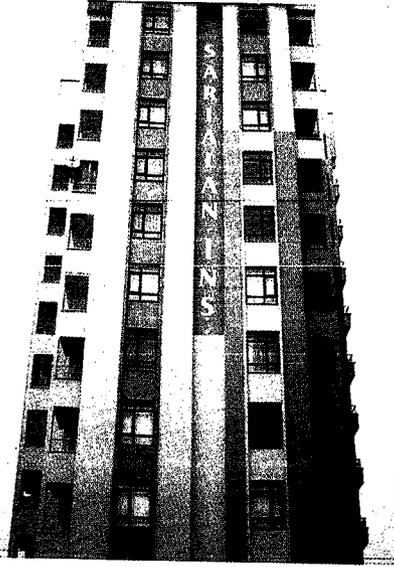

GÖKBAYRAK

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Yayını-Kayseri

Yıl: 12 Sayı: 67 Eylül – Ekim 2005 • İki Aylık Fikir ve Kültür Dergisi • ISSN:1303-5282

Talas Beşevler Sitesi Üniversite Yanı

Talas Bim Market Yanı

Hürriyet Pazar yeri Yanı

Alpaslan Melikgazi Hastanesi Yanı

Aydınlıkevler Koçak Yanı

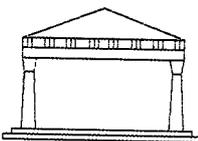

Talas Belediye Ekmek Fab. Yanı

SARIALAN İNŞAAT ;

Kayseri'de Özel Konut, Yap Sat olarak
Hürriyet, Aydınlıkevler, Sahabiye, Alpaslan ve Talas'ta
Süper Lüks Daireler Yapmaya Devam Etmektedir.

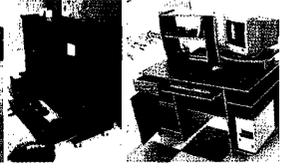
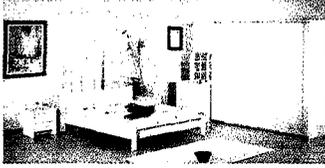

SARIALAN İNŞAAT MİM. MÜH. LTD. ŞTİ.

Sahabiye mah. Mete cad. No:42/1 Kocasinan / KAYSERİ
(Şehir Tiyatrosu arkası) Tel: 0352 2213636-37

tözerit 0.352.23 130 82

MOBILAND

Fabrika 1: Organize San. Böl. 9.Cad. No:67 / KAYSERİ
Tel: 0.352.321 25 09 (4 Hat) Fax: 0.352.321 22 58
Fabrika 2: Organize San. Böl. 33.Cad. No:5 / KAYSERİ
Tel: 0.352.321 22 05 (3 Hat) Fax: 0.352.321 22 08

www.mobiland.com.tr

Doğu Türkistan'la ilgili kitaplar

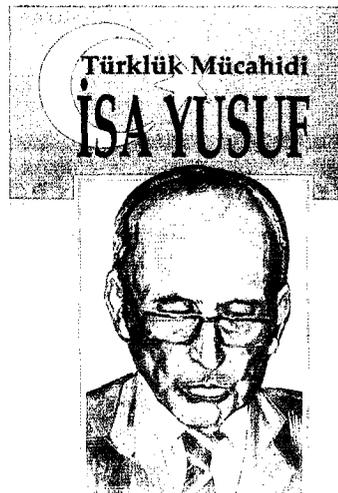
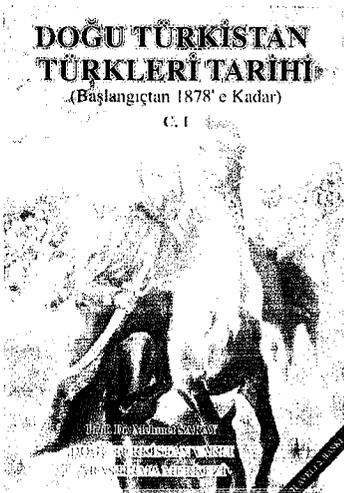
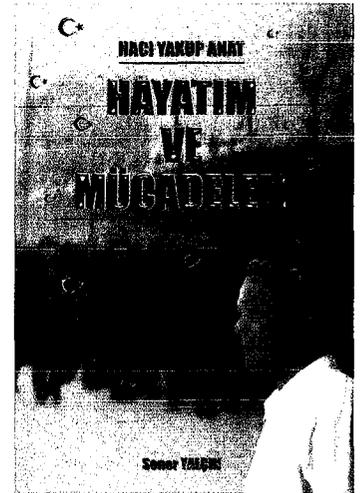
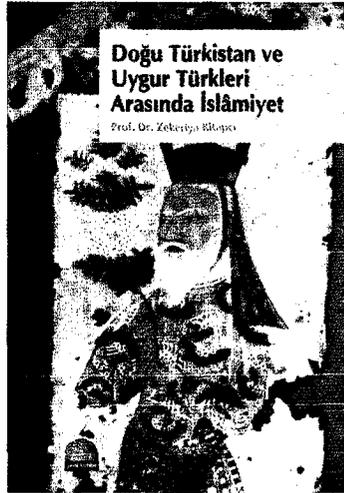
İSTEME ADRESİ

Hoca Ahmet Yesevi Mh. Türkistan Evleri 44. Sk. 28/A 38090 Kocasinan KAYSERİ/TÜRKİYE
Tel: (0.352) 339 39 65 Fax: (0.352) 337 35 04 web: www.gokbayrak.com e-mail: gokbayrak@gokbayrak.com

UYGUR TÜRKLERİ TARİHİ ve KÜLTÜRÜ

Doç. Dr. Saadettin GÖMEC

Ç GÖKBAYRAK Ç

Yıl: 12 Sayı: 67 Eylül- Ekim 2005

SAHİBİ
KAYSERİ DOĞU TÜRKİSTAN
KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
GENEL MERKEZ ADINA
Seyit TÜMTÜRK

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Ebubekir TÜRKSOY

Editör
M. Dursun SÜYDÜNLÜ
editor@gokbayrak.com

YAYIN KURULU
Yönetim Kurulu

İDARE YERİ
DOĞU TÜRKİSTAN
KÜLTÜR ve DAYANIŞMA DERNEĞİ
GENEL MERKEZİ / KAYSERİ-TÜRKİYE

YAYIN, REKLAM, ABONE ve DAĞITIM SORUMLUSU
Okıay BOZKURT

oktay.bozkurt@gokbayrak.com
Cep: 0 535 461 33 99

YILLIK ABONE

Yurt İçi : 15.000.000. TL

Resmi Abone : 45.000.000. TL

Avrupa : 25 EURO • Diğer Ülkeler : 25 \$

YURT İÇİ POSTA ÇEKİ
Okıay Bozkurt: 692046

YURT DIŞI (Yeni)
Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği
İş Bankası Kayseri Şubesi
TL: 5300 1944272 - Döviz: 5300 172184

TL: 67458-1 USD: 67458-101 Euro: 67458-102
Anadolu Finans Kurumu A.Ş. Kayseri Şubesi
Anadolu Finance House Kayseri Şubesi
Swift Code: AFNBTRIS

YAZIŞMA ADRESİ
Hoca Ahmet Yesevi Mh. Türkistan Evleri 44. Sk. 28/A
39090 Kocasinan/KAYSERİ-TÜRKİYE
Tel: (0.352) 339 39 65 Fax: (0.352) 337 35 04
Web: www.gokbayrak.com - www.ughur.com
E-mail: gokbayrak@gokbayrak.com
ISSN 1308 - 5232

TASARIM - GRAFİK - DİZGİ - BASKI

İNTER

Öne Sanayi Bölgesi Anıtkamur Köyü Gazibey Cad. No:11
Tel: 0.352 320 92 64 (Pbx) Fax: 320 92 65 KAYSERİ

Yayıncıların yazılı sorumluluğu yazara aittir. Gönderilen yazılar yayımlarsın veya yayımlanmasın iade edilmez. İstia zikredilerek kurtulabilir.

YURT DIŞI TEMSİLCİLERİMİZ

Almanya	Dolçun İsa	00 49-179 651 98 60
Almanya	Diğad Haznelci	00 49 172 999 23 32
Avustralya	Hüseyin Hasan	00 411 492 01 19
Amerika	Nury Turkel	00 202 255 68 48
Amerika	Gulametin Pahta	00 518 542 46 69
İngiltere	Enver Tohti	044 078 631 160 77
Hollanda	Nurettin Atabay	0031 207 104 528
Hollanda	Sadiqan Soley	00 6 458 58 110
İsviçre	Kuresh Kusen	0046 73 56 22 408
Kanada	Muhammed Tohti	00 416 882 49 08
Kazakistan	Khahirman Gojamberdi	0073272 - 280670
Kırgızistan	Rozimehmet Abdulinbakiev	00996-312 -240616
S. Arabistan	Sirajiddin Azizi	00966 54511612

YURT İÇİ TEMSİLCİLERİMİZ

GENEL MERKEZ	ADI SOYADI	TELEFON	FAX	CEP TEL
Genel Merkez	Okıay Bozkurt	0.352 339 39 65	0.352 337 35 04	0.535 461 38 93
Ankara Şube	Hayrullah Fetendilil	0.312 319 54 72	0.312 319 54 74	0.535 735 05 40

İstanbul	Abdullah Tuğcu	0.232 374 57 59	0.533 651 53 38
İzmir	Ali Çağın	0.342 478 10 31-478 12 80	0.536 410 87 48
Gaziantep	Öğr. Gr. Mustafa Mete	0.368 315 03 13	0.532 593 78 89
Sinop/Boyabat	Cemal Yanıkel	0.414 347 82 56	0.543 483 61 57
Ş.Urfa	Yusuf Türkmen	0.362 532 19 14	0.543 551 05 20
Samsun/Bafra	Ahmet Dost	0.346 221 54 13	0.505 246 64 39
Sivas	Kürşad Özkaynar	0.424 224 02 83	0.505 212 90 36
Elazığ	Tuna Ercan		0.532 515 10 20
Malatya	Serkan Küçük		0.532 737 60 27
Konya	Fevzi Abılgan		0.505 728 37 92
Konya	Mehmet Uğurlu	0.382 245 77 38	0.536 629 87 82
Kocaeli/Değirmendere	Burak Kuraner		0.532 260 92 87
Niğde	Doç. Dr. Remzi Kılıç	0.388 232 10 06 - 232 88 77	0.536 467 09 19
Aydın	Ersal Ulaş Öztemel	0.256 213 05 18 0.256 214 49 49	0.532 591 85 22
Mersin	V. Haluk Payas		0.532 357 63 33
Mucur (Kırşehir)	Hakan Karakaya	0.386 812 40 07 - 0386 812 54 37	0.544 614 78 14
Erzurum	Serdar Bostancı	0.542 235 66 26	0.537 343 33 31
Çorum	Ahmet Salim Altıntaş		0.505 342 99 88
Adıyaman	Yaşar Olgun		0.538 628 46 69
Bursa	Tayfun Keremil		0.535 624 04 84
Sakarya	Serkan Tan		0.535 323 43 94

İçindekiler

Seyit TÜMTÜRK/ Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı: Basın Bildirisi 4

Mustafa Necati ÖZFATURA: Doğu Türkistan'ın feryadı 6

Prof.Dr.Timur Kocaoğlu/ Koç Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü: Dünya ve Doğu Türkistan Açısından Çin'in Yükselişi(1) 7

UNPO Genel Sekreteri Marino Busdachin'in konuşması: Yeni nesil ; Unutulan azınlıklar" konferansı 10

Dr.Hülya Kasapoğlu-Çengel/ Tarım 12

Aljazeera: Müslüman Uygurlar Sincan(Doğu Türkistan) Kaşgar'daki İdgah camisinde namaz kılıyor 14

Dünya Uygur Kurultayın'dan Haberler 15

Uygur.org: Doğu Türkistan'dan Haberler 19

Uluslararası Af Örgütü: Çin Halk Cumhuriyeti Uygurlar Çin'in "terörle savaş" adına, uyguladığı baskıdan kaçıyor (7) 20

Kutluğhan ŞAKİROV/ D.T Cumhuriyet Başkanı Alihan TÖRE'nin Oğlu: İki Türkistan'ın Gururu(2) 24

Şarkı Türkistan Tarihi 28

BASIN BULBULUSU

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı

01.10.2005 Bugün; Komünist Çinliler vatanımız Doğu Türkistan'ın işgalinin 56. yılını büyük törenler, şaşaalı gösteriler ile kutlarken, verilen milyonlarca can, nehir gibi akan kan ve gözyaşları ile yazılan Doğu Türkistan halkının 56 yıllık matem dolu tarihini hatırlamak için toplandık.

Herkesçe bilindiği üzere, bugün Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nin Komünist Çin ordularınca işgal edilmesinin 56. yılı.

Bugün; Doğu Türkistan bağımsızlık hareketinin başlamasının 56. yılı.

Bugün; Türk dünyasının kalbine hançer saplanmasının 56. yılı.

Bugün; Türk medeniyet tarihinin mimarları Uygur Türklerinin binlerce yıllık tarihlerinin, medeniyetlerinin, örf ve adetlerinin, dini ve millî kimliklerinin baskı altına alınışının 56. yılı.

Bugün... Kısacası Doğu Türkistan halkının en acı tarihinin başlangıcının 56. yılı.

Biz bugün; burada 56 yıldır cehennem azabı yaşayan zulüm ve işgal altındaki Doğu Türkistan halkını hiçe sayarak kuruluş bayramlarını kutlayan Komünist Çin Hükümetinden, Doğu Türkistan'ı terk etmelerini, devletin desteklediği ve Doğu Türkistan halkını azınlık durumuna düşürmeyi amaçlayan planlı göçmen akınının durdurulmasını, sözde aile planlaması adı altında uygulanan bebek katliamının durdurulmasını talep ediyoruz. Bu güne kadar katledilen milyonlarca günahsız bebeğin hesabını vermeye çağırıyoruz. Uluslar arası kamu oyunun baskısı ile serbest bırakılan suçsuz olmasına rağmen hapse atılan Rabiye Kadir hanımdan başka şu anda on binlerce masum Doğu Türkistan'lı Çin hapisanelerinde ağır şartlar ve işkenceler altında tutulmaktadır. Şu anda Çin hapisanelerinde tutulan, Tohti Murzat, Nurmammed Yasin, Kerim Abdulveli, Ablethan Mehsum, Abdulgani Muhammed Emin, Muhammed Tohti Ruzi, Abdulvahhab Tohti ve bunlar

gibi binlerce masum Doğu Türkistan'lı'nın serbest bırakılmasını istiyoruz.

İşgalci Komünist Çin hükümetinin bayram olarak kutladığı bu günde, baskı ve zulümle içi kan ağlayarak bu bayrama tanık olmak zorunda kalan Doğu Türkistan halkına sesleniyoruz.

Kahraman Doğu Türkistan halkı; üzerinizde gezmekte olan kara bulutların, bu kara günlerin sonu yaklaşmaktadır. Zulüm hiçbir zaman payidar kalmayacaktır. Dünya kamu oyu Doğu Türkistan'ı daha iyi tanımakta, dünya devletleri Komünist Çin'in işgalci ve insan hakları tanımaz bir devlet olduğunu her geçen gün daha fazla idrak etmektedir. Allah (CC) 'ın yardımı ve dünya kamu oyunun desteği ile en kısa zamanda Doğu Türkistan bağımsızlığına kavuşacaktır.

Bugün Komünist Çin'in bayramı bizim ise matem günümüz. Bu günde Komünist Çin'in Doğu Türkistan'ı işgalini lanetle kınıyoruz.

Bütün dünya halkına, demokratik devlet yetkililerine, insan hakları teşkilatlarına, sivil toplum örgütlerine ve özellikle Türk Cumhuriyetleri yetkililerine sesleniyoruz.

Bizim davamız haklı dava. Bizim davamız insan hakları davası. Bizim davamız soykırıma, asimilasyona, işgale karşı dava. Bizim davamız bağımsızlık davası. Bizim davamız vatan davası. Biz her zaman ve her yerde kişilik hak ve özgürlükleri için mücadele ediyoruz. Bu davada hepimizi bizim yanımızda olmaya, zalimlere karşı, insan hakları ihlallerine karşı aynı safta yer almaya davet ediyoruz. İnsan haklarını ihlal eden kim olursa olsun hep birlikte karşı durmaya ve sesimizi yükseltmeye çağırıyoruz. Biz bu dava yolunda bağımsızlığımızı elde edene kadar mücadelemize devam edeceğiz. Kahrolsun işgalci Komünist Çin Emperyalizmi, Yaşasın Doğu Türkistan'ın bağımsızlık davası.

BASIN BİLDİRİSİ

Seyit TÜMTÜRK

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı

Pakistan, Doğu Türkistan'ın güney bölgesinde yer alan dost ve kardeş bir ülkedir. Tarih çerçevesinde baktığımızda Doğu Türkistan halkı ile Pakistan halkı hep barış içinde yaşamışlar, zor anlarında sürekli bir birilerinin yanında olmuşlardır. Müslüman bir ülke olarak Pakistan Devlet Başkanı Ziyaülhak'ın bir uçak kazasında ölümüne kadar Doğu Türkistan davasına ve Doğu Türkistan halkına destek olmuştur.

Çin, hacı adaylarının Türkiye üzerinden hacca gitmelerini engelledikten sonra, Doğu Türkistan'lı hacı adaylarının birinci uğrak noktası Pakistan olmuştur. Pakistan devleti Doğu Türkistan'lılara büyük yakınlık göstermiş ve kolaylıklar sağlamıştır. Hacı adaylarının ve bunların dışında Pakistan'a gelen Doğu Türkistan'lıların geçici süre ile barınmaları için iki adet "Rabad", yani misafirhane inşa edilmiştir. Ayrıca bu ülkede yer alan eğitim kurumlarında Doğu Türkistan'lıların öğrenimi için kolaylıklar sağlanmış, pek çok aydın Doğu Türkistan'lı bu ilim yuvalarında yetişmiştir.

Ancak 1988 yılında büyük devlet adamı Pakistan Devlet başkanı Ziyaülhak'ın ölümünden sonra Pakistan'ın Doğu Türkistan'lılara karşı tavrı değişmeye başlamıştır. Pakistan'a eğitim amacı ile gelen öğrencilere kısıtlamalar getirilmiş ve zamanla yasaklanmıştır. Doğu Türkistan'lıların barınması için yapılan "Rabad"lar kapatılmıştır. İlişkilerde, Pervez Müşerref'in başa geçmesi ile en kara dönem başlamıştır. Devlet Başkanı Müşerref Çin ile sıcak ilişkiler kurmak ve ekonomik çıkarlar sağlamak amacı ile Doğu Türkistan'lılara sırt çevirmiştir. Şu anda Pakistan da Doğu

Türkistan'lılar büyük tedirginlik ve korku içinde yaşamaktadır.

Kasım 2003 yılında Çin ile "suçluların iadesi" anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma sonucu Çin, bizzat kendi memurları kanalı ile Pakistan'da Doğu Türkistan'lı avı başlatmıştır. Mayıs 2002'de İsmail Kadir, 2 şubat 2002'de İsmail Abdüsamed Hacı ve Abdülhakim, 22 nisan 2002'de Elham Tohtam, Ablitip Abdül Kadir ve Enver Tohti, bunların dışında değişik tarihlerde Gulamcan Yasin, Tilivaldi, Ablikim Turahun, Ezizhan, Aldülvahap Tohti, Muhammed Tohti Rozi Çin'e iade edilmiştir. Uluslar arası Af Örgütünün 2004 raporunda yer alan bu isimlerin dışında yüzlerce Doğu Türkistan'lı Çin'e iade edilmiştir. İade edilenlerin pek çoğu idam edilirken, diğerlerinin akıbeti hakkında bilgi alınamamıştır.

Son olarak, temmuz 2005'te 1998 yılından itibaren Pakistan'da ikamet eden Hemit Memet, İlyas Zordun, Kasım Bey'in 23 kişilik aileleri, Pakistan polisi tarafından katledilmiştir. Aralarında 6 aylık bir bebeğinde yer aldığı 23 kişi, Mirashan-Veziristan karayolunda seyrederken araçları durdurulmuş, tartışma sonucunda aile fertlerinin hepsi öldürülmüş, araçları ateşe verilmiştir.

Pakistan'da yaşanan bu son olay ve daha önce gerçekleşen iade işlemleri nedeni ile Doğu Türkistan'lılar acı ve dehşet içindedir. Müslüman ve kardeş bir ülke olan Pakistan'ın son yıllarda Doğu Türkistan'lılara layık gördüğü uygulamaları anlamak mümkün değildir. Yaşanan bu olaylardan dolayı Pakistan hükümetini şiddetle kınıyoruz. Mevcut yönetimin Doğu Türkistan ve Doğu Türkistan halkına karşı uygulamakta olduğu politikayı tekrar gözden geçirmeye ve Emperyalist Komünist Çin ile ilişkileri tekrar değerlendirmeye davet ediyoruz.

Doğu Türkistan'ın feryadı

Mustafa Necati ÖZFATURA
30 Eylül 2005 Cuma

Gerek dünya kamuoyu gerekse İslam ülkeleri ve 1.5 milyar Doğu Türkistanlı Müslüman Türklerin feryadı karşısında sadece seyirci kalmaktadır. 1974'ten beri Türkiye'de Doğu Türkistan davası hakkında en çok yazı yazan bir kişi benim. Bunu bana Doğu Türkistan sürgün hükümeti başbakanı ve içişleri bakanı Frankfurt'ta açıkça itiraf da ettiler. 30- 40 milyon arasındaki Doğu Türkistanlının içler acısı halleri, ticari menfaatler gereği, dile getirilmekten kaçınılmaktadır. Ancak ticari geleceklerini düşünen o insanlar şu hükümleri de biraz düşünsünler. "Zulme rıza zulümdür" ve zalimin hasmı Allahü teâlâ'dır.

Yozlaştırıyorla

Doğu Türkistan'da 18 yaşından küçüklerin camiye girmesi, dini ile ilgili bilgiler edinmesi ve bilhassa Kur'an-ı kerim öğrenmesi ağır hapis ile cezalandırılmaktadır. Evinde Kur'an-ı kerim bulunduran da müebbet hapis cezasına çarptırılmaktadır. 2004 yılında ABD kongresinde bir toplantıda Doğu Türkistan sürgün hükümeti ilan edilmiştir. Doğu Türkistan Başbakanı ve İçişleri bakanı İslam ülkeleri ve bilhassa Türkiye'nin Doğu Türkistan meselesine kayıtsız kalmasından şikayetçidirler. ABD'deki "Asya Halklarının Sesi" radyosunda Doğu Türkistan'a haftada 2 saat ayrılmış olmasına rağmen Çin'in ekonomik ve ticari baskısı ile Doğu Türkistan bu hakkını kullanamamaktadır.

Maddi menfaatler insanların büyük çoğunluğunun vicdanlarını gölgelemiştir.

Öz yurdunda parya

Yine Doğu Türkistan'da bir kişinin "Doğu Türkistan" sözünü söylemesi en azından müebbet hapistir. Çin liderine Türk politikacıların madalya taktığı gün, Doğu Türkistan'da eğitim Çince olmuştur. Yani Uygurca Türkçesi eğitimden kaldırılmıştır. Bir kaç nesil sonra Doğu Türkistanlı dilini unutacaktır. Afrika ülkelerinden olup eğitimi İngilizce ya da Fransızca olan bazı ülkeler şu anda istese de eski dilini eğitimde kullanamaz. Çünkü bir Afrika ülkesinde İngiliz işgali öncesi mahalli dilden sadece 80 kelime kalmıştır. 1949 yılında Çin, Doğu Türkistan'ı işgal ederek bağımsızlığına son verdiğinde Doğu Türkistan'da 200 bin Çinli yaşıyordu. Bugün ise bu rakam 20 milyondur. Her Doğu Türkistanlı ailede 1 Çinli kontrol memuru vardır. Bu kişi evin içinde olup bu ailenin 24 saatini takip ederek yetkililere rapor vermektedir. Çin bütün nükleer denemelerini Doğu Türkistan'da yapmıştır. Ve bu nükleer denemeler neticesi kanser, anormal doğumlar ve düşükler son derece artmıştır. Doğu Türkistanlılar kendi öz vatanlarında azınlık haline getirildi. Doğu Türkistan'da resmi ve hususi yerlerde çalışanların %95'i Çinli, sadece %5'i Uygur Türküdür. 40 milyon Doğu Türkistanlı dünyanın en zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip kendi vatanlarında aç, sefil, işsiz ve tam bir sefalet içinde yaşamaktadır.

Dünya ve Doğu Türkistan Açısından Çin'in Yükselişi

Prof.Dr.Timur Kocaoğlu*

Koç Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü

Çin'in ekonomi ve askeri yönlerden hızla büyümekte oluşu karşısında dünyada biri olumlu, ikincisi olumsuz olmak üzere birbirine karşıt iki ayrı yaygın düşünce görülüyor. Bunlardan birincisine göre, Çin'in özellikle hem ekonomi hem de askeri bakımlardan yükselişi, yakın bir gelecekte dünyayı tek kutupluluktan kurtararak ABD'nin tek başına süper güç egemenliğine son vereceğinden hayırlı bir gelişmedir. İkinci görüşe göre ise, Çin'in büyümesi başta Asya olmak üzere bütün dünyayı tehdit edecek boyutta bir tehlikedir. Çünkü, Çin ekonomik ve askeri üstünlüğünden yararlanarak önce Asya'da sonra dünyanın başka yörelerinde yayılcı bir politika izleyecektir.

Asya'da nüfus bakımından Çin'den hemen sonra ikinci büyük devlet olan Hindistan ile Avrasya'nın Asya hem de Avrupa sahanlığının büyük bir bölümünü elinde tutmayı sürdürmekte olan Rusya'daki devlete yakın bazı çevreler, ancak Rusya-Hindistan üçlü ittifakı ile ABD'nin Asya'daki ekonomik çıkarları ve askeri varlığının zayıflatılabileceğine samimi olarak inanmaktalar. Onlara göre, ABD'nin uzun eli Asya'dan uzaklaştırıldıktan sonra, yine bu üçlü ittifak sayesinde ABD'nin dünya üzerindeki tek süper güç konumu sona erdirilebilecektir. Halbuki, başka kimselere göre, bugün Çin gerek iç durumu, gerekse dış ilişkileri bakımından dünyanın en önemli tehditlerinden birini oluşturmaktadır.

A- Çin'in İç Durumundaki Politik Sorunlar:

1. Sömürgeler Sorunu:

Çin'in üç sömürge bölgesi var: Toplam olarak 4 milyon kilometre karelik büyük bir alanı kaplayan bu üç sömürge bölgesi şunlardır: Ülkenin batısında Doğu Türkistan (1 milyon 647 bin kilometre kare), güneyinde Tibet (1 milyon 222 bin kilometre kare) ve kuzeyinde İç Moğolistan (1 milyon 178 bin kilometre kare).

1933 ve 1944 yıllarında iki kez bağımsızlığını ilan ederek kurulan 1. ve 2. Doğu Türkistan Cumhuriyetleri girişimlerini silah gücüyle kanlı bir şekilde bastırarak Doğu Türkistan'a hakim olan Çin, özellikle 1949'da komünist rejimine geçtikten sonra bu bölgeyi tarihte başka örneği az bulunur bir yöntemle Doğu Türkistan Türk halkına karşı

hem fiziksel, hem de kültürel soykırım sürdürüyor. Doğu Türkistan'da 1949 öncesi Çinli nüfusu ancak toplam nüfusun %1.5'lük bir oranına sahipken, bugün bu oran %45-50 oranlarına yükselmiştir. Çeşitli kaynakların verdiği bilgiye göre, bu bölgeye her yıl 400 bin yeni muhacir getirtirilerek yerleştirilmektedir. Çin'in hedefi Doğu Türkistan'daki Çinli nüfusu 2020 yılına kadar 40-50 milyona yükseltmektir (Bu bölgede Çin ordusu dışında bugün 12 milyon'a yakın Çinli bulunuyor). Doğu Türkistan'daki Türk nüfusu da Çin istatistikleri az göstermeye çalışıyorlar. Çin resmi kayıtlarına göre ancak 9 milyon gösterilen Türk nüfusunun en az 15 milyon olması gerekiyor (Bölgeden gelen Türk muhacirleri ise, Doğu Türkistan'daki Türk nüfusunun 30 milyon olduğunu ileri sürüyorlar).

Çin hükümeti buradaki Doğu Türkistanlıların kendilerine karşı sürdürülen fiziki ve kültürel soykırıma karşı gösterdikleri direnç, miting ve ayaklanmalarını dünya platformlarında özellikle 11 Eylül 2001'den sonra "Radikal İslam terörü" olarak nitelermeye çalışıyorlar. Ancak, başta ABD olmak üzere Doğu Türkistan konusunda son zamanlarda önemli gelişmeler var. Soğuk Savaş yılları sırasında SSCB'yi çökertmek için "Hür Avrupa / Hürriyet Radyosu" (Radio Free Europe / Radio Liberty)'yi kurmuş olan ve hala onu Prague şehrinde sürdürmekte olan ABD, Çin'e karşı da "Hür Asya Radyosu" (Free Asia Radio)'nu açmış, başta Çince olmak üzere Tibetçe, Moğolca ve Uygurca radio yayınlarını Washington'dan Çin'e yapmaktadır. ABD Çin ile yaptığı ticari görüşmelerinde sürekli olarak Doğu Türkistan ve Tibet'teki insan hakları ihlallerini gündeme getirmektedir. Yine, Washington'un siyasi baskıları sonucunda uzun süredir tutuklu tutulan Uygur işkadını Rabiya Kadir'in ABD'ye gitmesine Çin yetkilileri tarafından izin vermek zorunda kaldılar.

Dalay Lama'ların dünya kamu oyu üzerindeki saygınlığı yüzünden Tibet meselesi dünya platformunda önemle ele alınmakta ve Çinli yetkililer çeşitli platformlarda sürekli uyarılmaktadır. Bu yüzden Tibet sorunu, Doğu Türkistan ve İç Moğolistan sorunundan daha geniş olarak

dünya kamu oyu tarafından bilinmekte ve izlenmektedir.

2. Siyasi Rejim Sorunu:

Çin'in bugün sömürgeler konusu kadar önemli başka bir sorunu rejimidir. 1949'dan beri katı bir komünist dikta rejimini sürdüren Çin, ekonomi hayatında liberal yenileşmeler getirdiyse de, insanların en temel siyasi hakları konusundaki eski katı tutumunu sürdürmektedir. Çin devletindeki dikta rejiminin korkunç boyutlarını aşağıdaki küçük bir olay çok açık bir şekilde göz önüne sermektedir: Mart 2001'de Çin televizyonu Jiangşi vilayetinin Ganglin köyündeki bir ilkokulda 10 gün önce olan bir patlamada öğrenciler ve öğretmenlerinin öldüklerini duyurdu ve yerel yöneticilerin akıl hastası bir adamın bayram fişekleriyle bu patlamanın sorumlusu olarak gösterdiklerini duyurdu. Halbuki, köylülerle görüşen başka kimseler, bu patlamanın korkunç gerçeğini sonradan öğrendiler: Çin hükümetinin "bedava işçi gücünden yararlanma" politikası dolayısıyla, o ilkokul çocukları bayram fişekleri yapmak zorundaydılar ve bayram fişekleri yapma sırasında okul havaya uçmuştu! (Chang 2001, s. 283-284). Dünyadaki ve bu arada Türkiye'deki bazı ekonomi uzmanları, Çin'in ekonomi alanında nasıl büyük bir mucize yarattığından söz ederler, ama Çin'in çok sayıda ürünü insan haklarını çiğneyerek ilkokul sıralarından başlayarak öğrencilere ve hapisanedeki mahkumlara hiç bir iş ücreti ödmeden bedavaya mal ettiklerinden söz etmezler! Demokrasinin hiç bir kurumunun çalışmadığı, insan haklarının sürekli bozulduğu bir dikta rejimi yalnız Çin'in değil, aynı zamanda dünyanın en önemli konusudur. Demokrasiye geçmemiş bir Çin bir yandan kendi halkı için bir cehennem, ancak dünya içinse büyük bir tehdittir.

B- Çin'in Dış Sorunları:

Çin ile başka dünya devletleri arasındaki güç dengelerini önem sırasına göre, aşağıdaki başlıklar altında toplayabiliriz:

Çin-Tayvan:

Çin ayrı bir devlet olan Tayvan'ı tanımıyor ve onu kendisinin bir parçası olarak sayıyor. Çin'in dış politikasında "Tayvan" en öncelikli mesele olarak yer almakta ve en yakın gelecekte onu ana Çin'e katma hedeflenmektedir. Çin politikası Tayvan'ı dış politikada yalnızlığa iterek orayı başka ülkelerden soyutlama ve sonunda orayı askeri olarak işgal etme basamaklarından oluşuyor. Eğer ABD ve başka ülkeler güçlü bir ekonomi ve teknolojik silahlara sahip Tayvan'ı yalnız bırakırlarsa, o zaman bir Çin-Tayvan savaşı sonucunda Tayvan'ın büyük kayıplarla Çin tarafından işgali kaçınılmaz olur.

Çin-ABD:

21. yüzyılda ekonomi, politika ve askeri alanlardaki en büyük çekişme ve çatışma ABD ve Çin arasında olacaktır. Çin'in ekonomik ve askeri açılarından hızla büyümesindeki en büyük katkıyı özellikle 1970'inci yıllardan başlayarak ABD

yapmıştır. Washington "Soğuk Savaş" yıllarından başlayarak Hür Dünya Bloğu (Batı Avrupa ve ABD) ile Komünist Bloğu (SSCB ve Doğu Avrupa) arasındaki çekişmede Çin'in Sovyetler Birliği'ne yakınlaşmasını önleme ve ona ekonomik destek vererek Asya kıtasında SSCB'e rakip bir güç yaratma girişiminde başarılı olmuş, ancak bunun sonucunda Çin'in süper güç olmasını sağlamıştır. SSCB ve ABD arasındaki ikili süper güç çekişmesi sırasında ne Moskova ve ne de Washington yanında yer almış olan Çin'in bu tutumu, gerçekte SSCB aleyhine, ABD lehine olmuş ve Washington'un SSCB'yi batı ve güney-batıdan NATO ülkeleri, güneyden İslam ülkelerinin oluşturduğu "Yeşil Kuşak" ve doğudan da Çin ve Japonya ile kısıp almasını sağlamıştır.

SSCB'nin yıkılmasından sonra ise, ABD'nin karşısında en etkin güç potansiyeline sahip ülke olarak Çin ortaya çıkmış oldu. Çin'in Asya kıtasındaki yayılmacı emelleri onu ABD ile giderek çekişme ve sonunda çatışmaya götürecektir (Brzezinski 1997).

Çin-Rusya:

Çin ve Rusya ilişkileri 19 ve 20. yüzyıllarda bazen dostluk, bazen çekişme ile inişli-çıkışlı geçmiştir. Doğu Türkistan üzerinde Çin ile çıkarları çatıştığından bazen bölgeye dolaylı müdahalelerde bulunan Moskova, her seferinde sonunda Çin ile anlaşarak Doğu Türkistan'da desteklediklerini hep yalnız bırakmıştır. Çin'de 1949'da komünist rejim kurulmasına rağmen Mao ve sonrakiler SSCB'den bağımsız yol tutmuş ve uzak doğudan Orta Asya'ya kadar çok geniş alanda SSCB ile Çin'in karşılıklı toprak talepleri bugüne kadar süregelmiştir. SSCB'nin dağılmasından sonra Çin, Rusya'yı ABD ekseninden kendi yanına çekmeye çalışmaktadır. SSCB dönemindeki eski gücünü kaybetmiş bugünkü Rusya'da bazı "Avrasyacı" aydınlar ve çevreler Rusya'nın eski gücünü ancak Çin ile kuracağı bir ittifak ile yeniden kazanabileceğine inanmaktalar (Dugin 2005). Başkaları bu ittifakın Rusya-Çin-Hindistan olarak üçlü olması gerektiğini vurguluyorlar. SSCB yerine kurduğu BDT (Bağımsız Devletler Topluluğu) beklenenleri sağlayamayınca, Rusya bu kez Şanghay Birliği'nde Çin'in gölgesinde ikinci adam olmaya razı oldu.

Rusya'nın Çin'e yakınlaşması ancak Rutin gibi sert ve tek adam yöntemini kullanan yöneticiler döneminde sürebilir, ancak demokratikleşerek özgürleşen bir Rusya Batıyla daha fazla bütünleşebilir ve özellikle kendisinin uzak doğudaki topraklarında yayılmaya yeltenen bir Çin ile ciddi çekişme ve çatışmalara girmek zorunda kalabilir. Çin artan nüfusu için Rusya'nın uzak doğudaki toprakları ve Sibirya'ya büyük gereksinim duymaktadır.

Çin-Hindistan:

Çin ile bir kaç kez savaşmış olan Hindistan'daki bazı hükümete yakın çevreler ve aydınlar Rusya-Çin-Hindistan üçlü ittifakına son zamanlarda fazla sarılımış görüyorlar.

Hindistan'ın bu projesi, gerçekte yine Pakistan-Hindistan çekişmesi ve gizli savaşının bir sonucu gibi görünüyor. Soğuk Savaş yıllarında Çin-Pakistan işbirliğine karşılık SSCB-Hindistan işbirliğini yürüten Yeni Delhi, şimdi ABD'ye daha yakınlaşmış olan Pakistan karşısında Rusya-Çin-Hindistan işbirliğine sarılıyorlar (Singh 2005). Dünyanın en kalabalık demokrasi olan Hindistan, bir yandan teknoloji alanındaki başarısı, öbür yandan sefalet halindeki çok sayıda insanı ile tam bir tezatlar ülkesidir. Kendi iç sorunlarını çözememiş bir Hindistan'ın Rusya ve Çin ile nasıl bir işbirliği kuracağı, Hindistan'daki çalışabilen demokratik düzen ile Çin'in dikta düzeninin nasıl bağdaşabileğine kuşkuyla bakılmaktadır.

Bir başka açıdan ise, Hindistan ilerdeki olası bir Çin yayılmacılığı karşısındaki en büyük engeldir. Hindistan'ın bu özelliği onu ister istemez, Çin'e karşı Batı (ABD ve AB) kampında yakın durmaya itecektir.

Çin-Japonya:

Japonya son zamanlarda Çin ile ilişkilerini geliştirme yönünde önemli adımlar atmış olsa da, Çin kendi yayılmacı politikası önünde ekonomik ve teknolojik büyük bir güç olan Japonya'yı her zaman karşısında bulacağını bilmektedir. Japonya'nın ilerde ABD'ye karşılık Çin ile aynı bir ittifakta yer alması olasılığı çok zayıftır. Japonya ilerde de, Çin'i dört bir yandan kuşatma politikası güden ABD'nin yanında yer alacaktır.

Çin-Kuzey ve Güney Koreler:

Hem Kuzey Kore hem de Güney Kore'nin en önemli hedefleri gerçekte aynıdır: O da, iki Kore'nin birleşmesi. Kuzey Kore yöneticileri kendi iktidarlarını elbette Çin'e borçlu olduklarını çok iyi bildikleri gibi, Güney Koreliler de, bu konuda ABD'ye şükranlar. Çin için ise, Kuzey Kore bir rahat soluk alma bölgesi, Güney Kore ise yok edilmesi gerekli bir düşmandır. Çin ilerde Kuzey Kore'yi elinden geçirirsa, ABD eksenindeki devletler tarafından kuzey cephesinde önemli bir kaleyi kaybedeceğini iyi biliyor. Bu yüzden, iki Kore'nin demokratik bir devlet olarak birleşmesi Çin için büyük yenilgi, ancak başta Asya ve sonra dünya için çok olumlu bir gelişme olacaktır. İki Kore'nin birleşmesi önündeki asıl engel ise, Çin'dir.

Çin-Güney Doğu Asya:

Vietnam, Laos, Tayland, Kamboçya, Malezya, Endonezya ülkeleri kendi geleceklerinin büyüyen bir Çin devi karşısında ne kadar tehdit altında olabileceğini iyi biliyorlar. Bu yüzden onlar bir yandan ekonomi alanında büyürken, başka yandan ise, Çin yayılmacılığına karşı kendi aralarında bölgesel, ama geniş eksende ise, Avustralya, ABD, Tayvan, Japonya ile yakın askeri ittifakta bulunarak geleceklerini güvence altına alabilirler.

Çin-İran:

Çin Asya ülkeleri arasında ilişkilerinde en olumlu durumu İran ile yaşamaktadır. ABD tarafından

soyutlanılmaya çalışılan İran için Çin oldukça önemli bir ticaret ortağı ve nükleer teknoloji sağlayan bir mütteftir. İran için bir Çin tehdidi söz konusu olmadığı için, Çin'in güneydoğu Asya veya Orta Asya'da yayılması projesine kendi çıkarları açısından olumlu bakmaktadır. İran için asıl sorun ABD'dir.

Çin-Türkiye:

Çin yayılmacılığı en çok Türkiye'yi düşündürmesi gerekli bir konudur. Türkiye kendi gözleri önünde Doğu Türkistan'ındaki fiziksel ve kültürel soykırımının boyutlarını bilmektedir, ancak Türkiye'deki bazı etkin çevreler "ucuz tüccar kafası"yla Çin'i Türkiye için en büyük pazar olarak algılamaktadırlar. Halbuki, Türkiye hayal ettiği gibi Türk ürünlerini Çin'e satamazken, Çin'in ticaretteki haksız rekabeti dolayısıyla, ucuz Çin malları Türk mahalle pazarlarını bile istila etmiş ve başta tekstil ve küçük çaplı eşyalar olmak üzere Türk oyuncak sektörünü bir daha bellini doğrultamayacak şekilde öldürmüştür. Çin'in Orta Asya'daki yayılmacılığı eninde sonunda Türkiye'ye de yönelik bir tehdit teşkil edecektir. Geçmiş bazı iktidarların Çin tazyiki karşısında Türkiye'de yaşayan Doğu Türkistanlıların bazı faaliyetlerini ve özellikle Türkiye üniversitelerindeki Doğu Türkistan konusunda akademik konferanslar düzenleme girişimlerini bile durdurabilmiştir.

Ancak, Türkiye'nin Çin ile gerçek anlamda "dostane" ilişkiler kurması mümkün değil, yayılmacı Çin politikası Türkiye'yi Batı kampında yer almaya itecektir.

Çin-AB:

AB'nin geleceği son zamanlarda oldukça kuşku yaratmış ise de, AB askeri güç olarak değil, ancak ekonomik bir güç olarak ilerde de ABD'nin yanında yer almak zorunda kalacaktır. Dünya için en kötü oluşum, AB, Rusya, Çin, Hindistan kampı olsa da, böyle bir siyasi oluşumun olasılığı çok zayıftır. Türkiye'yi de içine alarak büyümüş bir AB Asya'da daha fazla söz sahibi olacak ve Çin'in bu kıtada yayılmacılığı en fazla böyle bir Avrupa Birliği'ni tehdit edecektir.

Çin-Orta Asya:

Orta Asya'daki 5 devletin bugünkü zayıf durumu ve oradaki dikta rejimleri Pekin'e rahat soluk aldırılmaktadır. Batı Türkistan'daki 5 devletin bağımsız olması en çok Çin'i rahatsız etmişti ve kendi içindeki Doğu Türkistan meselesi dolayısıyla Çin için Orta Asya cumhuriyetlerinin bugünkü zayıf konumda kalmaları en iyi durumdur. Kırgızistan'dan sonra başka Orta Asya cumhuriyetlerinde de dikta rejimlerinin değişerek, bu devletlerin kısa zamanda Türkiye modeli demokrasiye geçmeleri Çin'in gelecekteki yayılmacılığını durdurabilecek en hayırlı gelişme sayılır. ABD'nin şu anda Afganistan ve Orta Asya'daki askeri varlığı bu devletler için Rusya'dan çok Çin'e karşı büyük bir güvencedir.

Yeni nesil

“Unutulan azınlıklar” konferansı

UNPO Genel Sekreteri Marino Busdachin'in konuşması

Çeviren :Nazlı BELEN

UNPO: Çin'deki azınlık gruplarının mevcut durumu tatmin edici olmaktan çok uzaktır

Genel Sekreter Marino Busdachin'in konuşması

“Çinde: Yeni nesil ; Unutulan azınlıklar” konferansı

Tarih: 05 Ekim 2005

Yer: De Balie, Amsterdam

Öncelikle, Rabiya Kader, Tsering Jampa ve Saygıdeğer Lobsang Dorjee gibi böylesine önemli ve kendini bu işe adanmış insan hakları savunucularıyla aynı panelde bulunmanın benim için bir gurur ve ayrıcalık olduğunu söylemek istiyorum.

15 yıl önce Uygurlar ve Tibetliler, Temsil edilmeyen milletler kuruluşunun (UNPO) kurucuları arasındaydılar ve o günden bu güne onların telkinleri ve çabaları UNPO'nun faaliyetlerini belirgin şekilde ilerletmiştir.UNPO konusuna ve faaliyetleri konusuna daha çok değinmeyi isterdim ancak bu gece buradaki panele katılımımın amacı bu değil.

Resmin kafanızda canlanması için elimden geleni yapacağım.Zaman kısıtlaması olduğundan bu tanıtım kapsamlı ve detaylı bir içerik taşımayacaktır.Öyleyse gelin sadede gelelim.

Çin Halk Cumhuriyeti içerisinde 56 etnik grup tanımlanmış ve kabul edilmiştir.Bu etnik grupların nüfusu büyük oranda değişiklik göstermektedir.

Çin nüfusunun büyük kesimini oluşturan Han etnik grubuna ek olarak, 55 farklı küçük etnik grup vardır ve bunlar alışlagelen bir tanımlamayla 'etnik azınlıklar' olarak ifade edilir.

2000 yılında yapılmış olan bir nüfus sayımına göre bu 55 etnik azınlık grubu

toplam olarak 104.5 milyon nüfusa sahiptir ve bu da tüm Çin nüfusunun %8'inin üzerinde bir rakama denktir.Azınlık bölgeleri ülkenin toplamının %60'ını kapsar.Bu bölgeler özellikle de uluslararası sınırlar ve kaynak açısından zengin yerlerde yoğunlaşmıştır.

Bu 55 farklı grubun yaklaşık 40 kadarının dışarıdan gelen etnik soydaşları vardır ve bu sebeple onların sadakatının sağlanması Çin hükümeti için stratejik bir kaygıdır.

Anayasa ve 1984 Bölgesel Etnik Özerklik Yasası azınlık olarak tanımlanan gruplara birçok haklar vadetmekte ki bu haklar arasında atanmış olan özerk bölgelerde kendi hükümetini kurma, hükümette orantılı temsil, kendi dilini, dinini ve kültürünü geliştirme özgürlüğü, ve merkezi emirleri yerel koşullara uydurma yetkisi yer almaktadır.

Yasalar azınlıklara şu hakları da vadetmektedir; özerk olmayan bölgelerde izin verildenden daha büyük oranda, yerel ekonomik gelişim üzerinde kontrol yetkisi, yerel doğal kaynakların korunması ve kullanılması hakkı, yerel kamu güvenlik gücü organize etme hakkı.

Çin içerisinde Bölgesel Etnik Özerklik Yasasının uygulanmasında değişiklikler olduğunun altını çizmek gerekmektedir.

Çin hükümeti sistemli olarak bazı azınlıkların yasal haklarını reddetmekte ve

yasal olarak korunan özgürlüklerini icra eden kişileri keyfi şekilde tutuklamaktadır.

Hükümet özellikle Tibet Özerk Bölgesi'nde, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde ve İç Moğol Özerk Bölgesi'nde yaşayan azınlıkların yasal haklarını desteklemekte başarısız olmuştur.

Konuşma ve yazışma dili

2003 yılının sonu itibarıyla, 22 etnik azınlık 28 yazılı dil kullanmaktadır. Bu yazım ve konuşma dilleri hukuk, adalet, yönetim, eğitim, siyaset, sosyal yaşam ve diğer alanlarda geniş olarak kullanılmaktadır. Böylesine resmi işler için birden fazla dil kullanılabilirse, bölgesel özerklik hakkına sahip olan etnik grubun dilinin öncelikli olarak kullanılması gerekmektedir.

Şimdilik, ufak gelişmelere rağmen durum tatmin edici olmaktan uzak görünmektedir.

Çin'in anayasası 'normal ibadet faaliyetleri' nin korunmasını vade der. Bu vaade rağmen, devletin din olgusunu vatanseverlik ile bağdaştırma koşulu, dinin geniş anlamda baskılanması sonucunu doğurmuştur.

Tibet ve Uygur bölgelerinde, ayrılıkçıların veya- kendi kendini yönetme haklarını kullanmaya çalışan insanların; ve ayrılıkçı duygunun genellikle dini mahkumiyet ile iç içe geçtiği durumlarda, din üzerinde devlet baskısı özellikle serttir. Çin yetkilileri ayrılıkçı duyguların barışçıl yollarla ifade edilmesi ve terörizm arasında ayırım yapmamaktadır, bu da Çin milliyetçiliğine uymayan dini ibadetlerin üzerinde ek bir baskı oluşturmaktadır.

Çin'deki dini özgürlükler uzun zamandır yok sayılmaktadır. Birçok başlıca insan hakları ihlalleri süregelen şekilde Birleşmiş Milletler Cenevre insan hakları komisyonuna rapor edilmektedir.

50 milyon Protestan Hıristiyan, 12 milyon roman Katolik, 20 milyon Müslüman ve bütün Tibet Budistleri yok sayılmakta ve onların temel bir insan hakkı olan ibadet özgürlükleri yok sayılmaktadır.

Mevcut Çin hükümeti ve Çin Komünist siyaset sistemi özerk sosyal ve siyasal gruplara karşı Çin tarihindeki diğer zamanlara göre daha az hoşgörü ile yaklaşmaktadır. Çin'in tarihinde böylesine bir hoşgörü de yoktur zaten.

Özerklik konusundaki siyasete rağmen tarih; Çin'in sınırdaki azınlıklarla ilişkilerinde asimilasyon politikası sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Daha önceki yönetimler asimilasyoncu siyasetlere sahip olmuşlardır fakat amaçlarına ulaşamadıkları yerde; Tibet gibi Çin otoritesinin başarıya ulaşamadığı yerler için özerkliğe izin vermişlerdir.

Çin'in Tibet, Doğu Türkistan, Hong Kong ve Taiwan'daki tüm ayrılıkçı konularda güncel siyaseti mütemadiyen uzlaşmazlık üzerine kuruludur. Bunu geçici bir durum olarak görmektense belki de CCP içerisindeki hizipçi mücadele nedeniyle özerklik olgusunun merkezi, üniter, milliyetçi Çin devleti içerisinde yalnızca geçici olabileceği belki de daha doğru olur.

Çin, kendi kendini yönetme olgusunun günümüzde uluslararası ilişkilerde yeni bir norm haline gelmesinden çok büyük korku duymuştur. Çin 'humaniter müdahalecilik' doktrininin devlet egemenliği doktrini yerine geçmesinden korku duymuştur.

11 Eylül'den beri, terörizme karşı açılan uluslararası savaş, uluslararası ilişkilerde devlet egemenliği olgusunu hakim olan prensip haline getirmiştir. Çin teröre karşı başlatılan savaşı Doğu Türkistan-Sincan'daki baskısını haklı çıkarmak için ve Tibet ve Taiwan'daki siyasetine uluslararası çevrelerden gelen eleştiriye ve protestoyu yumuşatmak için kullanmıştır.

Azınlık haklarının uygulanmasındaki ufak çaplı gelişmelere rağmen, Çin hükümeti Çin'in en önemli ve hayati bölgelerindeki azınlıkların korunmasında minimal standarda ulaşamamıştır.

Gelişmeler iyiye mi kötüye mi gitmektedir? Bu; bardağın yarısını boş mu yoksa dolu mu olarak görmek istediğinize bağlı. Benim kanatime göre bardak hala bomboştur.

T A R I M I *

TÜRK EDEBİYATI DİZİSİ
ABDURRAHİM ÖTKÜR'ÜN ŞİİRLERİ 2

Dr.Hülya Kasapoğlu-Çengel

Ey dertliler yatağı Tarım! Hayatın ilk kaynağısın,hayatın doğduğu an gözünü açtığı ocaksın.Hayat seninle ilk defa dile gelmişti.Yok,yanıldım ,Hayat seninle doğdu, seninle gelişti,seninle yaşadı,seninle tanındı...

Ey Türklük ocağı Tarım! Geçmişimin yaratıldığı ırmak,geçmiş tarihimin yazıldığı yurt...Ta ilk senelerden başlayıp geçmişin düşünceli gözünden damla damla akan sıcak "gözyaşı"sın..Geçmişimin yekünü de sen, düğümü de sen!

Sen canlının bulağısın,geçmişimin ocağısın.Sen canlıyı hürce büyüten,soğuk-kırağından koruyan şefkatli anasın;ananın sıcak ve geniş kucağısın...Ananın ak sütü gibi paksın ve kutsal sevgisisin.Anadan ulu,kutsal isim yoktur.Bundan başka ad da sana yaraşmaz.Sen gerçekten hayat anasısın!

Ey Tarım ! Sen derin ve samimi bir merhamet bulağısın.Senin adını yad etmek insan için kutsal bir bahttır:Senin bu güzel ismin,bu güzel görünüşün insan için ezeli bir merhamet ortaya çıkarır.Zaten,hayat seninle sadece senin koynunda merhamet yüzünü gördü ve mutluluk meleğin altın saçından öptü...Sen insan kalbine ana sütü gibi pak duygular vermiştin...Bunun için de insan seninle damarına kan,kalbine vicdan,ruhuna iman bulmuştu.

Ey Tarım ! Sen canlının saadetisin.Canlı seninle bahtiyardır.Kış seninle bahardır.Sen gerçekten baht ırmağısın.Nazik ve duygulu her yüreğin ebedi ilhamcısısın ...

Ey gözyaşı Tarım ! Hatırla o uzak

geçmişi...Bütün alemini,altın gibi çınlayıp kibir ve gurur ile müdafaa eden sen değimliydin? Yeryüzüne ilham nurunu saçan "bilgi güneşi"sen değimliydin?İnsanlığı uyandıran "gür ses"sen değilmiydin?

Kimin haddiydi, sana sert sert bakmak Kimdi o,seni bulup darmadağın aktırmaya cesaret edebilecek?Kimin haddi?Yürekli evlatlarının ana sütü gibi pak,çocuk gibi ak vicdanı,suçluları kötü kaderiyle baş başa koyar mıydı?Kevser suyundan damla emen dalgalı yürekler,tıpkı senin duyduğun gibi ak vicdanları önünde hangi suçları işleyip hangi hıyanetleri gizleyip durabilirdi?Evladının damarındaki kanı tepip çıkan 'namus'her çirkinliğe yol verirmiydi? Hiç...Asla mümkün olmayacak iş!

Hatırla şanlı zamanlarını!?! Kimin haddiydi,senden şefkatini esirgemek,yüzünü çevirmek?

Tefecilik,nankörlük edebilecekler kimdi?

Hatırandadır belki insanlık için doğan "dilci"oğlun Mahmud'un Dicle'de iken ta ki son nefesine kadar "Kaşgariyim"parolasını bağırdığı?Yeryüzünün cenneti saltanat merkezi olarak adlandırılan Bağdat "dilci"oğlun Mahmud'un yüzünü ne zaman senden azıcık çevirebilmişti?

Hatırandadır belki,insan aklının canlı yekünü filozof oğlun Yusuf Has'ın "Türklük'e iman edip namus ile ta son nefesine kadar seni hatırladığı?Onun aklı,vicdanı,yüksek bilgisi ve ilhamının coşkunu bulağı sen değil miydin?

Hatırandadır belki,"Şeyh"oğlun Ahmed Yesevi...Tanrının aziz kulu Hoca Ahmed'in

şöhretli sergüzeşti.Şeyh'in arş ile söyleşirken onun parlak bayrağı,sönmez ışığı,istediği cenneti yalnız sen değil misin?

Hatırla o günleri ! Kimin haddiydi namusunu çiğnemek ?Hangi hanın haddiydi sana saygı göstermemek?Hangi beyin isteğiymiş sana kulluk etmemek?Senin koynunda mağrur yaşayacak hain,hangi haindi?Kimdi o,senin cihanımı titreten gurur ve saltanatından çekinmeyecek?

Ne kadar kötü idi.Kısacası "Hakan"oğlun Satuk Buğra Hanın polat kılıcından korkmamak? Ne kadar kara yüreklilik,alçaklık idi, senin suyunu bulandırmak? Hiç...hiç..

Ey gözyaşım Tarım! Sen geçmişimin sıcak göz nemisin;uzak geçmişimin en son kanlı dersisin.Senin bu heybetli isminin özü bir tarih,bir derstir...

Bugün senin Kaşgar kızının sümbül saçları gibi örüm örüm olup dağınık cilveyle ümitsizce bakıp ses çıkarmadan akışın neleri anlatmaz?

Öksüzler gibi kederlenip garipler gibi duruşun kimi,hangi yüreği sonsuz hayal denizine atmaz?Hangi yüreği dertlendirmez?!

Senin çehrene ne zaman baksam,daima safran yutup kan kusmaya mecbur oluyorum !

İşte,senin çehreni kaplamıştır masum kurbanların kanlı gölgesi...İşte ,ruhumun boğar,kalbimi kırar tarihimin görmediği horluk,uğursuzlukların yabani şulesi...Hançer gibi göğsümde durur masum çocukların iniltisi;mazlum kızların gece boyu çektiği figan ve inilti...

Gözyaşım Tarım:

Mazlumlar,öksüzler,yoksulların göz nemi!Sonsuz çöller içinde sahipsiz kalan masum kuzum;kanalsız kalan öksüz sular gibi tarım tarım akarsın.

Kalbenden çehrene fırlayıp çıkan safran sarılıklar odur,iyi biliyorum,bir hicran işareti.Ümitsiz akışın odur,iyi biliyorum,muhakkak bir öksüzlük duygusu...Ah gözyaşım Tarım!geçmişte de böyle ümitsiz bakıp karma karışık bir halde öksüzler gibi ses çıkarmadan

kederlenip akar mıydın?Yok,yok;asla!

Ne zaman dağıldın,pes;çiğnenmeye başladın,horlanmaya başladın..Her çirkin ayak altında namussuzlarca ezildin;hayvanlar gibi horlandın.Yazık,kendimiz seni dağıttık,doğrusu dağıttırdı.Öz elimiz ile seni boğduk veya boğdurdu...Namus, şeref ve şanın ile seni çirkin felaketlere duçar ettik veya ettirdi...İşte şimdi sen garipler gibi ses çıkarmadan akarsın.Bütün çirkin cinayetlere,horluklara,uğursuzluklara karşı "zincirlenmiş arslan"sın. Dalgan yok, coşkun yok. Sonunda kendimiz ayıplıyoruz; ah bu bir cinayettir!

Sıcak gözyaşım Tarım ! Tekrar soruyorum ! Hani senin bahtiyarlık günlerin?Hani sana Tanrı'nın verdiği hak,hukuk?Hani senin pak duygun,parlak bahtın,neşen,tahtın,namusun? Hani seni halden kurtaracak yeni ruhlu evladın? Hani, bu cinayetlere son verecek dalgan, coşkunluğun?

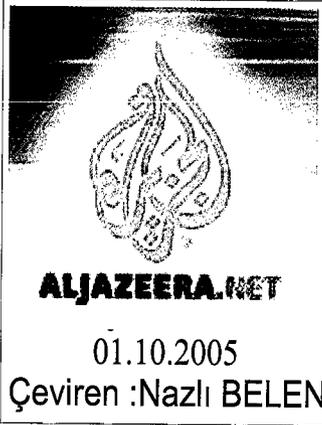
Ey dertlilerin gözyaşı Tarım! Lanet senin namusunu çiğneyen bütün çirkin ayaklara Lanet seni namussuzlarca dağıtan bütün çirkin ellere !

Lanet senin için ağlamayan "kör" gözlerle !
Lanet senin için konuşmayan "peltek"dillere !
Lanet senin için titremeyen "satılmış"vicdana !
Lanet senin için kaygılanmayan "ruhsuz"insana !
Lanet senin için yazılmayan "alçak"destana !
Ey dertliler yatağı Tarım! Sevgili ismin bize ruh ve candır...Her damlan damarımıza kandır. Kaynar bu kan,taşar bu kan,Ayrıca sen bizim için güçlü dermansın.Sıcak kanımız damarda kaynarken doğacak evladın, başlayacak devranın...

Çok geçmeden pek yakında geçmiş tarihim tekrar yazılacak! Yazılacak!

17.01.1948 Urumçi

*Abdurrahim Ötkür'ün ölümünün (10.Yılı) anısına adanmıştır.

Müslüman Uygurlar

Sincan(Doğu Türkistan) Kaşgar'dak

İdgah camisinde namaz kılıyor

Çin Sincan'ın özerk bölge olmasının 50.yıldönümüne damgasını vurdu.

Eylemciler müslüman çoğunluğun bulunduğu sınır bölgesinde Çin karşıtı fikirlerin arttığını belirtiyor.

Pekin'in, Çin'i bölmek isteyen teröristler olarak adlandırdığı Müslüman Uygur ayrılıkçılar, resmi olarak 1 Ekim 1955'de kurulan kuzeybatı bölgesinde yıllardır kendi kaderlerini kendileri tayin etmek için mücadele veriyor.

Çin; Etnik azınlıklar için uygulanan özerk bölge sisteminin bir dereceye kadar kendi kendine yönetim sağladığını söylesede eylemciler bunun Pekin'in kontrolü sıkıca elinde tutma amacına hizmet eden bir araç olduğunu düşünüyor. **Çin'in Müslüman bölgesinde 50.yıldönümü**

'50 yıl önce özerk bölgenin kurulmasından beri, Uygur hükümet çalışanlarının hiçbir zaman karar alma yetkisi olmamıştır.Hepsi Han çinlilerinin adamıdır' diyor Dünya Uygur Kongresi'nden Dilşat Raşit.(Doğu Türkistan olarak adlandırdıkları bölge için daha çok özgürlük isteyen Almanya konuşlu bir grup)

Güvenlik şefi Luo Gan'ın başkanlığını yaptığı Çinli liderlerden oluşan bir delege cumartesi günü bayrak asma ve top atışlarıyla başlayan yıldönümü kutlamaları için Sincan başkenti Urumçi'deydi.

Devlet televizyonunda yayınlanan törende 'geçmiş 50 yılda Sincan'ın ulaştığı emsalsiz başarılar, yalnızca Çin Komünist Partisinin ve sosyalist yolun liderliğini desteklemek suretiyle bütün Sincan halkının mutluluğu bulabileceğini kanıtlamıştır' diyor Luo.

Şiddet uyarıları

Gala şarkısının ve dans gösterilerinin etnik

birliği hedeflemesine rağmen, Luo potansiyel şiddet uyarılarını tekrarladı.

'Bizler etnik ayrılıkçı güçlere, aşırı dinciliğe, şiddetli terörizme karşı durmalı, sıkıönlem almalıyız ve sosyal istikrarı ve milli güvenliği korumalıyız' dedi.

Geçen hafta Luo, muhaliflerin kutlamaları sabote edebileceklerini söyleyerek polise Sincan'da 'tehlikeye karşı hazırlanmalarını' söyledi.

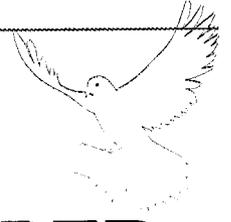
Amerika Birleşik Devletleri bölgeye seyahat edecek olan Amerikan vatandaşlarını yıldönümü öncesinde uyararak 'terörist' saldırılara karşı tetikte olmalarını istedi.

Kamu Güvenliği Bakanlığı geçen ay Doğu Türkistan güçlerini Çin'in başlıca 'terörist' tehlikesi olarak nitelendirdi ve Sincan'da geçen 20 yıl içerisinde 260'dan fazla 'terörist' eylemin gerçekleştirildiğini, 160 kişinin öldüğünü ve 440 kişinin yaralandığını bildirdi.

Fakat Human Rights Watch tarafından bu yıl hazırlanan bir rapora göre Çin Amerika Birleşik Devletlerine 'terörle savaş' konusunda verdiği desteği Uygurlar üzerinde uyguladığı ve keyfi tutuklamalar, kapalı duruşmalar ve ölüm cezasının uygulanması gibi maddelerle karakterize olan kapsamlı sıkıönlemi haklı çıkarmak için kullandığını bildirdi.

Dünya Uygur Kongresi 1 Ekim'in bölgede yas günü olarak belirlenmesi gerektiğini söyledi ve kendilerinin şiddeti desteklemediklerini belirterek, Çin yönetiminden duyulan hüsranın da gittikçe arttığını ekledi.

Grup bir demeçlerinde 'Doğu Türkistan'daki Uygur halkı çok umutsuz, vahim ve hüsrana dolu bir durumdadır.Sürekli devam eden bir umutsuzluk şiddete dönüşebilir' demektedir.

DÜNYA UYGUR KURULTAYI'NDAN HABERLER

1-) 05.09.2005 tarihinde DUK.Başkanı Sn. Erkin Alptekin bey DUK.Genel Sekreterliğini ziyaret edip merkezdeki icra heyeti ile önümüzdeki dönemde yapılacak faaliyetlerle ilgili olarak toplantı gerçekleştirmiştir.

2-) 05.09.2005 tarihinde DUK.Kazakistan temsilcisi Kahraman Hojamberdi efendi Alma'atada Basın toplantısı gerçekleştirek Wang Loochenin Rabiye Kadir Hanıma yönelik suçlamalarına cevap verdi.

3-) 6.09.2005 tarihinde Uygur insan hakları ve Demokrasi savunucu Rabiye kadar ABD.'de Kongre Basın odasında Basın toplantısı düzenleyerek Uygur insan hakları ve hukuki meseleleri ile ilgili sorulara cevap verdi.

4-) 08.09.2005 tarihinde DUK. İcra Komitesi başkanı ve UAA. Baş katibi Alim Seyit Wall Street Journal gazetesinde "Barış" için çalışan Terörist konulu makalesi yayınlandı.

5-) 08.09.2005 tarihinde Çin devlet başkanı Hujin Taonun Kanada ziyareti münasebeti ile uluslararası af örgütü ,Kanada Yazarlar Birliği,Kanada İşçiler Sendikası ,Kanada Uygur Cemiyeti ve Tibet,Falungong, Çin demokratları ile birlikte Ottawa'da basın toplantısı gerçekleştirildi.Toplantıya DUK.'u Temsilen Mehmet Tohti katıldı.

6-)10.09.2005 tarihinde Hujin Tao'ya karşı Kanada da protesto gösterisi yapıldı.

7-) 11.09.2005 tarihinde DUK.Sözcüsü Dilşat Reşit 11 Eylül olaylarının 4.yıl dönümü münasebeti ile ilgili olarak Çinin 'terörü bahane ederek Uygurlar üzerindeki sert politikalarını giderek arttırdığını belirtti.Beyanat BBC. Başta olmak üzere bir çok basın kuruluşunda geniş yer aldı.

8-) 12.09.2005 tarihinde DUK.Dini işler bölümü Mübarek Ramazan ayı dolayısı ile Yurttaşlarımızın Ramazanını tebrik ederek bu münasebetle Zekat ve Fitrelerini muhtaç durumundaki Uygurlara verilmesi için kampanya başlatmıştır.

9-)13.09.2005 BM'nin 60. kuruluş yıl dönümü münasebeti ile devlet başkanları toplantısına

1-) 9-ayning 5-küni, DUQ reisi Erkin Alptekin endi DUQ Bash katiplighini ziyaret qilib, merkezdiki Ijrahiye Heyetliri bilen aldimizdiki paaliyet pilanliri heqide muzakire elip bardı.

2-) 9-ayning 5-kuni, DUQ ning Qazakistan wakaletchisi Qehriman Hojamberdi endi, Almutada metbuat yighini uyushturup, Wang Lochenning Rabiye xanim heqidiki eyiplishige rediye berdi.

3-) 9-ayning 6-küni Uyghur Kishilik Hoquq we Demokiratiye herikitining rehbiri Rabiye xanim, Amerika Döletlik Axparat Sariyida muxpirarlarni kütwelish yighini ötküzüp, muxpirarlarning Uyghur kishikik hoquq mesililirige ait sualirigha jawap berdi.

4-)9-ayning 8-küni DUQ Ijrahiye Komittiti Reisi we UAA Bash Katibi Alim Seyit, Wall Street Journal gezitide "China's Newest terrorist works for peace" (Tenchliq uchun xizmet qilidighan terrorchi) serlewilik maqale ilan qilib, kuchluk ghulghula qozghidi.

5-) Xitay reisi Xu Jin Taoning Kanada ziyariti munasiwiti bilen, 9-ayning 8-küni Xelqara Kechurum Teshkilati, Kanada Yazghuchilar Jemiyiti, Kanada Ishchilar Uyushmisi, Kanada Ishchilar Qurultiyi, Kanada Uyghur Jemiyiti we shundaqla Tibet, Falungong, Xitay Demokratlirining wekilliri birlikte Ottowada, Kanada parlamentida Metbuat righini otkuzdi, bu yighingha Uyghurlargha wakaliten DUQ muawin reisi Memet Toxti ishtirak qildi.

6-) 9-ayning 10-küni Xu Jintaogha qarshi, Torrontoda narazliq namayishi ötküzildi.

7-) DUQ bayanatchisi Dilshat Reshit, "11-Sentebir terör weqesi"ning 4-yillighi munasiwiti bilen , 9-ayning 11-küni Bayanat ilan qilib Xitayning terorizimge qarshi turushni bahne qilib Uyghurlarni qattiq bastuwatqanlighini yene bir qetim eskertip otti. Uning bayanatigha BBC qatarliq xelqara metbuatlarda alahide yer berildi.

8-) 9-ayning 12-küni DUQ Dini Ishlar Bölümü, yeqinlap kilwatqan Ramazan Eyi munasiwiti bilen murajet ilan qilib, wetendashlirimizning ramazan eyini tebriklesh bilen birge, chetellerde ixtisadi qiyinchiliq tartwatqan qerindashlirimizgha yadrem qilish yuzusidin, bir-tutash sadiqe-fitir, zakat toplash seperwerligi ilan qildi.

9-) BDT qurulghanlighining 60-yillighi munasiwiti bilen BDT da ötküzilgen, Dunya Doletliri Bashliqlar uchrishishigha qatnishish uchun kelen, Xitay reisi Xu Jin Taogha qarshi, 9-ayning 13-küni Nyork diki BDT binasining

katılmak için Newyork'a gelen Çin devlet başkanı Hujin Tao'ya karşı BM'binası önünde Uygurlar, Tibetliler ,ve Moğollarla Çinli demokratlardan oluşan gurup protesto gösterisinde bulunmuştur.

10-)13-18.09.2005 tarihlerinde DUK Başkanı Erkin Alptekin bey UNPO.toplantısı için Tayvan'ın başkenti Taipe'ye bir ziyaret gerçekleştirmiştir.Toplantıda Doğu Türkistan'daki son durum hakkında detaylı bilgi vermiştir.Sn. Alptekin ziyareti sırasında Tayvan Cumhurbaşkanı Chian Xubian ile görüşmüştür. Dünya'nın dört bir yanından gelen hükümet erkanı ve siyasi yetkililerle görüşme fırsatı bulmuştur.Ayrıca Basın toplantısı düzenleyerek basına Doğu Türkistan konusunda geniş bilgi vermiştir.

11-)Uygur insan hakları ve demokrasi hareketinin lideri Rabiye Kadir Hanım 14.09.2005 tarihinde Amerika'da yayınlanan "Ulusal Bakış" Dergisinin Web. Sayfasında Makalesi yayınlanıp Çin Hükümetinin kendisine yönelik terörist suçlamasına karşı cevap vermiştir.

12-)DUK.Başkanı sn. Erkin Alptekin sözde "Uygur otonom bölgesi'nin" kuruluşunun 50 yıl dönümü sebebi ile 30.09.2005 tarihinde bir bildiri yayınlayarak Çin halk cumhuriyeti devletinin son 50.yılda Doğu Türkistan'da uyguladığı insan hakları ihlalleri konusunda vurgu yaptı.

13-) 01.10.2005 tarihinde BBC. Başta olmak üzere bir grup haber ajansı mensupları DUK. Başkanı sn. Erkin Alptekini ziyaret ederek sözde "Uygur otonom bölgesi" hakkında bilgi aldı.

14-) 01.10.2005 Tarihini DUK.Doğu Türkistan halkının matem günü olarak ilan etti.Bugünde düğün şölen gibi etkinliklerin yapılmaması ve bir günlük açlık grevi eylemine davet etti.Ayrıca her teşkilata 01.10.2005 tarihinde buldukları ülkenin kanunları çerçevesinde Çin elçilikleri önünde protesto eylemi yapmaya davet etti.Davete icabeten 30.09.2005 ABD.de 01.10.2005 tarihinde Almanya, Türkiye, İngiltere,İsviçre,Norveç gibi ülkelerde aynı zamanda eylem gerçekleştirmişlerdir.

15-)DUK Başkanı Sn.Erkin Alptekin bey 08.10.2005 tarihinden 20.10.2005 tarihine kadar Türkiye,Nepal,Butan,gibi ülkelere

aldida Tibet, Uyghur, Xitay demokiratlrining birlashme namayishi bulup ötti.

10-) DUQ reisi Erkin Alptekin ependi, Wakaletsiz Milletler Teshkilati (UNPO) ning Ijrahiye heyetler yighinigha we Asyada Demokiratiyeni Ilgiri Sürüş Dunya Munberining yighinigha qatnishish uchun, 9-ayning 13-künidin 18-künigiche Teywende ziyarete boldi. u yighinda soz qilip Sherqi Turkistandiki eghir weziyet heqide dokilat berdi, shundaqla Teywen Presidenti Chian Xubian, muawin Presidenti Anato Lu xanim we dunyaning her-teripidin kelgen demokiratiye, insan heqliri paaliyetchiliri, hokumet, parlamet xadimliri bilen uchrushush elip bardı. U ziyariti jeyranida yene Teypeyda muxpirarni kutwelish righini otkuzdi, uning ziyariti Teywen metbuatlririda keng yer aldı.

11-) Uyghur Kishilik Hoquq we Demokiratiye herkitining rehberi Rabiye Qadir xanim, 9-ayning 14-küni, Amerikida chiqidighan "Memliketke Nezer" Jornilining tor betide maqale ilan qilip, Xitay hokumitining uzini "terrorist" dep eyiplishige yene bir qetim rediye berdi.

12-) DUQ reisi Erkin Alptekin ependi, atalmish "Uyghur Aptonom Rayoni" qurulghanlighining 50-yillighi munasiwiti bilen, 9-ayning 30-küni xelqaragha bir bayanat ilan qilip, Xitay hokumitining 50 yildin buyan Sherqi Turkistanda elip barghan milli siyasiti heqide keng dairde toxtaldi. Uning bu bayanati xelqara metbuatning kuchluk diqitini jelip qildi, nurgunlighan metbuatlar bu bayanatni neqil kelturup maqalilar ilan qildi.

13-)10-ayning 1-küni, BBC qatarliq nupuzluq agentliqlar DUQ reisi Erkin Alptekini mexusus ziyaret qilip, atalmish "Uyghur Aptonom Rayoni" we Sherqi Turkistandiki 50 yilliq weziyet heqide sohbet otkuzdi.

14-)10-ayning 1-künini, DUQ Sherqi Turkistan xelqining "matem" küni dep jakalap, bu künde Toy-tükün, ziyapet otkuzmeslikke we bir kun achliq ilan qilishqa chaqiriq qildi. Shuning bilen birge herqaysi doletlardiki teshkilatlardin, ozliri turwatqan doletlerning qanunliri yol qoyghan dairde Xitay hokumitige qarshi narazliq paalyietliri otkuzushni telep qildi. DUQ ning bu chaqiriqigha weten sirtidiki barliq teshkilatlar asasen awaz qoshdi. DUQ teshebusigha asasen 9-ayning 30-küni Amerikida, 10-ayning 1-küni Germaniye, Türkiye, Engilye, Switsiye, Norwigiyeye qatarliq doletlerde oxshash waqitta Xitay elchixanilirining aldida narazliq namayishi we achliq ilan qilish paalyiti otkuzildi. Qirghizstanda namayish qilish imkanyiti bolmighachqa, 10-ayning 1-kuni Uyghurlar Toy-tokun, ziyapet otkuzmeslik usuli arqiliq narazliq paalyiti elip bardı.

15-) DUQ reisi Erkin Alptekin ependi, 10-ayning 8-künidin 20-künigiche Türkiye, Nepal, Butan qatarliq doletlerde ziyarete boldi. bu ziyariti jeyranida Tibet rohani daisi Dalay Lamaning Washingtonda turushluq alahide wekili Lody Geary ning qizining Butanda otkuzilgen toy

ziyaretler gerçekleştirdi. Bu ziyaretler esnasında Tibet Lideri Dalay Lama'nın ABD'deki temsilcisi Lody Geary'nın kızının düğün törenine katıldı. Düğüne katılan dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen seçkin davetlilerden bir kısmı ile ikili görüşmeler yaparak Doğu Türkistan meselesini anlatmıştır.

16-) 05.10.2005 ile 25.10.2005 Tarihleri arasında Uygurların **manevi** annesi Rabiye Kadir hanım eşi Sıdık hacı Rozi ve Ömer Kanat beylerin refakatinde 20 günlük Avrupa seyahati gerçekleştirmiştir. Bu seyahatte Danimarka, Hollanda, İsveç, Norveç, İsviçre, Belçika, Lüksemburg, gibi ülkeleri ziyaret etmiştir. Ziyarete İnsan hakları teşkilatları, Dışişleri yetkilileri parlamentoların üst düzey yetkilileri ile ikili görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Bu görüşmeler esnasında Doğu Türkistan'daki İnsan hakları ihlalleri ve Demokratik problemler hakkında bilgi sunmuştur. Ayrıca ziyaret ettiği her ülkede basın toplantıları düzenlemiştir. Rabiye hanımın bu ziyarete DUK. Temsilcileri bizzat iştirak etmişlerdir. Rabiye hanımın bu etkinliği uluslararası af örgütünün organizasyonu ile gerçekleştirilmiştir. Rabiye hanımın bu son seyahati Doğu Türkistan meselesinin uluslararası arenada gündeme gelmesi için çok önemli olmuştur.

DERNEKTEN HABERLER

01 Ekim 2005 Cumartesi günü Komünist Çin'in aziz Vatanımız Doğu Türkistanı işgal edişinin 56. yılını şaşalı bir şekilde günler öncesinden başlayarak kutlaması Doğu Türkistanlıları derinden sarsmıştır, heleki mazlum bir milleti esareti ve işgali altına aldığı tarihi bir bayram sevinci ile kutlayan bu canileri kınamak ve komuoyunu bilgilendirme niteliğinde derneğimiz genel merkezi ve Ank. şubesinin organizasyonu, ile yapılan kınama ve Telin mitingine 104 kuruluşu bünyesinde bulunduran Türk Dayanışma Konseyi ve Kamu-Sen başta olmak üzere sivil toplum örgütleri siyasi partiler çevre illerden gelen hemşerilerimiz ve Doğu Türkistan'a gönül veren kalabalık bir topluluk ile Çin'in Ankara B. Elçiliğine siyah çelenk bırakarak günün anlamını ifade eden basın bildirisini okunmuştur. Bu protesto eyleminin ardından, özellikle son yıllarda Çin ile çok sıkı işbirliği içinde olan Pakistan 'nın Ankara

merkezine alahide teklip bilen qatnashti. Bu toy merkisige Amerika we Yavrupa doletlirining Tashiq ishlar minstirligining emeldarliri, Parlament ezaliri, Butan xan ailisining mensupliri, Butan hokumet ministirliri bulup 500 din artuq alahide teklip qilinghan mihmanlar ishtirak qilghan. Erkin Alptekin ependi, bu toy murasimidin paydiliniq, dunyaning herqaysi jayliridin kelgen hokumet, parlamet xadimliri bilen tonushti we ular bilen Uyghur mesilisi heqide ayrim-ayrim sohbetler elip bardı.

16-) 10-ayda bulup otken eng muhim paaliyetlerdin biri, meniwi animiz we rehbirimiz Rabiye Qadir xanimning Yavrupadiki 7 doletke elip barghan ziyariti boldi. Rabiye xanim, omurluk hemriyi Sidiq Haji ependi bilen birge 10-ayning 5-kunidin 25-kunighiche Yavrupadiki Gollandiye, Daniye, Swisiye, Norwigiye, Switsariye, Belgiye, Luxsemburg qatarliq doletlerni ziyaret qilib, bu doletlardiki insan heqliri teshkilatliri bilenla korushup qalmastin belim, shu doletlarning Tashqi ishlar ministirligi, parlamentlirining yuquri derijilik emeldarlirining biwaste qobul qilishigha we qizghin qarshi elishigha erishti. Ulargha Uyghurlarning nowetiki echinishliq kishilik hoquq weziyetliri heqide melumat berip, ularning Uyghur kishiki hoquqigha diqet qilishi we yarem qilishni telep qildi. Rabiye xanim bu ziyariti jeryanida, bu doletlarning hokumet we parlament wekilirining Uyghur mesilisige bolghan qizqishi we hisdashlighini qolgha kelturdi. Bu doletlerde metbuat yighinliri, Uyghur kishilik hoquqi buyunche melumat berish konferansliri otkuzidi. Rabiye xanimning ziyariti Yavrupa metbuatining kuchluk qizqishini qozghidi. Rabiye xanimning bu qetimqi Yavrupa ziyariti muhajirettiki Sherqi Turkistan milli herkiti jeryanidiki intayin muhim bir tarixi weqe. Rabiye xanimning bu qetimqi Yavrupa ziyaritini Xelqara Kechurum Teshkilati bir-tutash orunlashtughan idi. Rabiye xanimning ziyariti jeryanida bezi doletlerge DUQ rehberliri alahide berip, bezi doletlerde bolsa, shu doletlardiki DUQ wekilliri, Uyghur teshkilatliri we jaamatchiligi bilen ala qiliship, Rabiye xanimni daghdughuluq kutwelish ishlirini orunlashturdi.

Teshkilattin Hewanerler

2005.10.01- Shenbe kuni saet 13:00 te Turkiye Payitehti Ankaradiki Hitay Elchihanisi aldida Sherki Turkistan Medeniyet we Hemkarlik Jemitining urunlashturulushi bilen otkuzulgen namayishka Turkiyening herkaysi jayliridin kelgen nechche yuzligen emma katnashti. Shundakla Hitay elchihanisi derwazisigha kara chamber we Sherki Turkistaning ay yultuzluk

01.10.2005 Çinin Doğu Türkistan'ı işgalinin yıl dönümünde Teşkilatımız geniş katılımıla Çin elçiliği önünde protesto etmiştir.

2005-10-01: Hitayning Sherki Türkistanni ishghal qilghanlikin yıl beshida Teshkilatımız keng jamaetchilik bilen Hitay elchihanisi adlida namayish kildi.

Protesto eylemimize katılan kalabalık Çin elçiliğinden Pakistan elçiliğine slogan atarak yürümüştür.

Namayish paaliyitimizge katnashkan kishiler Hitay elchihanisidin Pakistan elchihanisigha keder shuar towap yürümekte.

Eylemimize katılan kalabalığa karşı Emniyetin geniş güvenlik tedbiri aldığı dikkat çekmektedir.

Paaliyitimizge katnashkanlar uchun Sakchilar keng kolemda amanlik tedbiri alghankili kozge chelikmakta.

01.10.2005 Pakistan Ankara Büyükelçiliği önünde Basın açıklaması yapılmıştır.

2005-10-01 Pakistanning Ankara elchihanisi aldida Metbuatlarga uchur birildi.

B.Elçiliği önüne doğru sloganlar atarak ellerinde taşıdıkları pankartlarla gelen topluluk Temmuz 2005 tarihinde Pakistan'da cereyan eden ve Pakistan emniyet güçlerinin, Aralarında 6 aylık bebek ve 70 yaşındaki ihtiyar ninenin gözyaşına bakılmaksızın 23 kişinin hunharca katledilmesini kınayan siyah çelenk konulmuştur. Derneğimiz genel Başkanı Sn. Seyit Tümtürk basın açıklaması yaparak Pakistan hükümetinin bugünkü politikasını eleştirmiş Pakistan'a gelen ve bu ülkeye sığınan Uygurlara karşı bu akıl almaz uygulamaların kardeş ülke Pakistandan beklemediklerini bildirmiştir.

bayrikini takap koyghandin ki yin, Namayish paaliyetlirining ahiriki bikiti bolghan Pakistan Elchihanisha sel kebi akkan namayishchilar topi 45 minut yol yurup yetip bardı we ahirki yillarda Pakistan hokumitining uyghurlargha karatkan kattik kol siyasetige kuchluk narazilik bilduruldi. Bolupmu ahirki mezgilde Pakistan sakchiliri teripidin olturulgen 23 neper uyghurning pajielik tekdirige Pakistanning jawapkar ikenligi toghrisida metbuatka bayanat bedri.ahirda Pakistan Elchihanisi ning derwazisighimu kara chembirek koyup koyghandin keyin kaytip keldi.

Taziyeler

12.05.2005 Perşembe günü **Hayrunnisa Kağan** Vefat etmiştir. Merhume'ye Allah'tan rahmet,yakınlarına sabır ve başsağlığı dileriz

04.09.2005 Pazar günü **İsmail Türksoy** Vefat Etmiştir. Merhum'a Allah'tan rahmet, yakınlarına sabır ve başsağlığı dileriz

22.11.2005 Salı günü **Ayşe Türkoğan** Vefat etmiştir. Merhume'ye Allah'tan rahmet, yakınlarına sabır ve başsağlığı dileriz

25.11.2005 Cuma günü **Hayrunnisa Uygurtürk** Vefat etmiştir. Merhume'ye Allah'tan rahmet,yakınlarına sabır ve başsağlığı dileriz

DOĞU TÜRKİSTAN'DAN HABERLER

DOĞU TÜRKİSTAN HABER MERKEZİ
<http://www.uygur.org/doguturkistan/index.html>

Kaşgar Edebiyatı Dergisi Yayın Yönetmeni Köresh Hüseyin'i 3 yıl hapse mahkum etti

RFA/ETIC Çin Hükümeti; Kaşgar Edebiyatı Dergisi Yayın Yönetmeni Köresh Hüseyin'i; Çin Hükümeti'nin Uygur Otonom Bölgesinde ki katı siyasetinin tenkit edildiği "Yabancı Güverci" isimli eserin yayınlanmasına izin verdiği için 3 senelik hapis cezasına çarptırıldı.

Adının açıklanmasını istemeyen bir yetkilinin RFA muhabirine bildirdiğine göre; Kaşgar Ağır Ceza Mahkemesi, bu sene 35 yaşını dolduran Köresh Hüseyin'i "Millî bölücülük ve bölücülük ideolojisini teşvik eden eserin yayınlanmasına izin vermekle" suçladı.

Yabancı Güvercin isimli eserin yazarı Nur Muhammed Yasin, 2005 yılının başlarında Çin tarafından 10 sene hapis cezasına çarptırılmıştı.

Kaşgar Ağır Ceza Mahkemesi; Köresh Hüseyin'in 3 sene hapis cezasına çarptırılması ile ilgili sorumuza yanıt vermektan kaçınarak, olayı inkar etmiştir.

Mübarek Ramazan Ayında Doğu Türkistan'da Kızıl Terör Dahada Arttı

10/05 -Doğu Türkistan Enformasyon Merkezi'nin muhabiri Abdullah Pamirin vatandan gönderdiği haberlere göre, bu yıl mübarek Ramazan ayının girişiyile komünist Çin hükümeti jandarma, polis, casus ve yordakçılarını seferber edip Uygur müslümanlarının üzerindeki baskıyı daha da arttırmışlardır.

Doğu Türkistan'da dini kitap taşımak dahi yasak!!!

20.07 tarihinde Doğu Türkistan'ın Korla Bölgesi otobüs ve tren terminallerinin bulunduğu yerde Urumçi'den getirilen meşhur hadis kitabı Mushkatil Musabih'i yanında bulundurduğu için 2'si bayan 7 Uygur genci tutuklandı

Ramazan'da Lokantalarını Açmayan Uygurlar Cezalandırılıyor

Doğu Türkistan Enformasyon Merkezi (ETIC) Başkanı Abdulcelil Karakaş'ın yaptığı açıklamaya göre; Ramazan Ayı'nda restoran, lokanta, büfe gibi işyerlerine sahip olan Uygur Türkleri Çin Komünist Partisi tarafından kontrol ediliyor.

Çin Yetkilileri Büyük Mücahit; Muhammed Dursun'a Ölüm Cezası Vererek İdam Etti

10/25: Keriya Nahiyesi Karakir köyünden olan Şehit Muhammed Dursun ise Şehit Köreş ve Şehit Şir Ali'nin üstadı olmakla suçlanarak 1996 yılının Haziran ayında hakkında tutuklama emri çıkartılarak, başına 200.000 Yuan ödül koyulmuştu.

Abdullah Kurban ve Mücahid Grubu Çin Pususuna Düştü! 3 şehid!

10/16 - 1990'lı yıllardan itibaren Çin Hükümeti'ne ve işbirlikçi münafıklara kök söktüren ve Çin Hükümeti'nin en çok arananlar listesinde olan Abdullah Kurban ve Mücahid grubu 18.07.2005 tarihinde gizlendikleri evde Çin baskınına uğradı...

Doğu Türkistan'a devamlı surette Çin memurlar geliyor

10/30 - Uygur Otonom Bölgesi Memur Bakanlığı'nın bildirdiğine göre Doğu Türkistan'da görevlendirilecek memurların 5. kısmı, Doğu Türkistan'a ulaştı.

Çin'in Kara Eli Pakistan'a kadar Uzandı.....

Hotan Bölgesi Niye nahiyesinde ikamet etmekte olan Hacı Muhammed Kasım, hanımı Hasiyethan Kasım, Hasiyethan Hanım'ın küçük kardeşi Hacı Abdulghani ve hanımı Amine Çin Hükümeti'nin baskısı ile Pakistan'dan geri döndü.

Uluslararası Af Örgütü

Temmuz 2004

Al Index: ASA 17/02/2004

INTERNATIONAL SECRETARIAT, 1 EASTON STREET
LONDON WC1X 0DW, UNITED KINGDOM

Çin Halk Cumhuriyeti

Uygurlar Çin'in "terörle savaş" adına, Uyguladığı baskıdan kaçıyor (7)

Baskı ihracı: Geri gönderilen Uygurlara, sürgündekilere ve ailelerine yapılan baskı

Uluslararası Af Örgütü, SUÖB'deki Çinli yetkililer tarafından, orada yaşayan Uygur ailelerle ülke dışında yaşayan akrabaları arasındaki temasları izlemek ve sınırlamak için alındığı belirtilen önlemlerden uzun süredir haberdardır. Sürgündeki Uygur aktivistler, aileleri ile yaptıkları telefon konuşmalarının yetkililer tarafından dinlendiğini ve akrabalarına karşı misilleme yapılacağı korkusuyla yetkililerin hassas buldukları konuları konuşmanın olanaksız olduğunu belirtmektedirler. Diğer önlemler arasında, SUÖB'de kalan aile üyelerine pasaport ya da başka seyahat belgelerinin verilmeyerek, yasa dışı yollarla seyahat etmedikçe onların ülke dışındaki akrabalarını ziyaret etmelerini ya da yanlarına gitmelerini etkin şekilde önlemek de bulunmaktadır.(1)

Son dönemlerde gelen bildirimler denetim ve baskı düzeylerinin son iki yıl içinde, yetkililerin sürgündeki Uygurları geri dönmeye zorlamak ya da yurt dışında siyasi faaliyetlere katılmalarını engellemek amacıyla açıkça aileleri hedef almalarıyla artmış olduğunu göstermektedir. Gazeteci olarak çalışan sürgündeki bir Uygur aktivist Uluslararası Af Örgütü'ne, Ekim 2003'de SUÖB'deki akrabalarıyla yaptığı bir telefon görüşmesi sırasında akrabalarının kendisine, Çinli yetkililerinin telefon numarası ve ev adresi de dahil olmak üzere yurt dışındaki yaşamının her ayrıntısını bildiğini söylediklerini anlatmıştır. Anlaşıldığı kadarıyla Çin devlet güvenliği dairesinden yetkililer ailenin evini

ziyaret ederek, gazetecinin faaliyetlerinin "kötü ve tehlikeli" olduğunu söylemişlerdir. Yine anlaşıldığına göre bu yetkililer, gazetecinin yurt dışındaki faaliyetlerini sürdürmesi halinde ailenin diğer üyelerine pasaport verilmeyeceği tehdidinde de bulunmuşlardır. Görünüşe göre diğer daha uzak akrabalar, misilleme korkusuyla gazetecinin ailesinden uzak durmaktadır.

Şubat 2004'te Sincan Akrobatik Heyeti'nden beşi erkek ikisi kadın yedi Uygur akrobat Kanada'ya yaptıkları bir ziyarette gruptan ayrılma ve iltica başvurusunda bulunma kararı verdiler. Daha sonra bildirildiğine göre, SUÖB'deki akrabaları, akrobatların fikrini değiştirmek için olduğu bir girişimle yerel yetkililerin tehdit ve gözdağına maruz kaldı.(2)

Bu akrobatlardan biri olan 28 yaşında ve küçük bir kız çocuğu annesi kontortiyonist [vücudunu şekilden şekile sokan akrobat] **Aygül Memet belirtildiğine göre** şunları söyledi: "Onlar [yerel yetkililer] ailemi, geri dönmezsem bir daha beni asla göremeyeceklerini, çünkü onların ülkeden ayrılmalarına ya da benim geri dönmeme izin vermeyeceklerini söyleyerek tehdit ettiler."(3) Aygül Memet, yetkililerinin geri dönmediği takdirde aile evine el koymakla da tehdit ettiklerini iddia etti(4). Başka bir akrobat, **Gülner Vayit** ise şunları söyledi: "Ailem benim adıma çok mutlu oldu, ama onları aramaktan vazgeçmemi, yoksa başlarına daha fazla sorun açılacağını söylediler."(5)

Bildirildiğine göre akrobatlar, ibadet için camiye gitmelerine izin verilmemesi, oruç zamanında yemek yemeye mecbur bırakılmaları ve domuz eti yemeye ve alkollü içki içmeye zorlanmalarının da aralarında bulunduğu sayısız nedenle iltica talebinde bulundu. Bir jonglör [el çabukluğu ile marifetler sergileyen akrobat] olan **Dilşat Siracidin** de şunları söyledi: "Hükümet için gösteri yapıyorduk ve hükümet bizi etnik birlik imajı için kullanıyordu. Başka seçim şansımız yoktu(6). Karşı çıkma hakkımız yoktu." SUÖB Komünist Partisi Sekreteri Wang Lequan bu açıklamalara tepki olarak, bu yedi kişinin "yurt dışındaki Sincan ayrılıkçıları tarafından kandırılmış" olduğunu ve çoğunun Kanada'da "iradeleri dışında" tutulduklarını iddia etti(7). Ailelerinin akrobatların eve dönmelerini istediğini ve döndükleri takdirde onlara "yumuşak" muamele edileceğini de ekledi(8).

1989'da Çin'den ayrıldıktan sonra Türk vatandaşlığına geçen ve Türkiye'de yaşayan Uygur tüccar **Mahmut Akatal** Uluslararası Af Örgütü'ne, kendisinin Mayıs 2003'te merkezi ABD'de bulunan radyo kanalı *Özgür Asya Radyosu*'na 1997'de evini ziyarete gittikten sonra SUÖB'de keyfi olarak gözaltına alınması ile ilgili bir röportaj verdiği için oğlunun Aksu ilinin Sinhe bölgesinde bir ay süreyle gözaltında tutulduğunu anlattı. Bildirdiğine göre polis oğlunu, babasının neden Türkiye'ye taşındığı konusunda sorguya çekmişti. Mahmut Akatal'ın oğlu, akrabalarının para cezasını ödemesinin ardından bir ay sonra serbest bırakıldı. Aile şimdi, Sinhe dışına çıkmak istemeleri halinde polisten izin almak zorundadır.

Kendi ifadesine göre Mahmut Akatal, 1997'de evini ziyaret ettiği sırada Urümçi ve Aksu'da toplam 13 ay polis gözaltısında tutuldu, ardından hakkında dava açılmadan ya da duruşmaya çıkarılmadan Aksu'daki "Yeniden Eğitim Verilen Çalışma" Kampında beş ay boyunca gözetimde kaldı. Kendisi katıldığını kabul etmemesine karşın İstanbul'da Uygurların bağımsızlığı için düzenlenen bir yürüyüş ile bağlantılı olarak gözaltına alınmıştı. Polis sorgusu sırasında dayak yediğini, uykusuz bırakıldığını ve köpeklerle tehdit edildiğini iddia etti. Aksu'daki "Yeniden Eğitim Verilen Çalışma" Kampı'nda tıbbi sorunlarına karşın ağır iş yapmaya mecbur bırakıldı. Mahmut Akatal, kampta yaklaşık 500 tutuklunun bulunduğunu ileri sürdü. Kuran okumaktan gözaltına alınan kişiler de dahil olmak üzere hepsi Uygur siyasi tutuklulardı. Serbest bırakılmasından sonra Mahmut Akatal haksız gözaltı nedeniyle yetkilileri dava etti ve en sonunda davasını kazandı olumlu ama Çin'de alışılmadık bir sonuç. Ne var ki yerel yetkililer Mahmut Akatal'a tazminat ödenmesine dair mahkeme emrine uymayı

kabul etmedi ve Akatal halen Türkiye'den bu tazminatı almaya çalışmaktadır.

Mahmut Akatal'ın 1997'deki gözaltısı, Çin'e geri dönen Uygur milliyetçisi zanlıların keyfi gözaltına alınmasının ve taciz edilmesinin yeni bir olgu olmadığını göstermektedir. Bununla birlikte, Çinli yetkililerin son dönemlerdeki davranışları, bu tür önlemlerin yurt dışındaki bağımsızlık yanlısı Uygur destekçilerinin barışçıl siyasi faaliyetlerini engellemek için kasti bir strateji olarak giderek daha fazla uygulandığını düşündürmektedir.

Daha yakın bir tarihte, yedi yıldır Türkiye'de yaşayan ve Türk vatandaşı da olan başka bir Uygur aktivisti, **Ahmed Yasin**,(9) 2002 yılının ortalarında SUÖB'deki evini ziyaret ettiği sırada on gün boyunca polis tarafından gözaltına alındı. Ahmed Yasin İstanbul'da, Çin konsolosluğu dışındaki gösterilere katılmak da dahil olmak üzere barışçıl siyasi faaliyetlere katılmıştı. Kendisi, SUÖB'e döndükleri zaman benzer bir muamele ile karşılaşmış olan ve Türkiye'de bulunan altı başka Uygurla o dönemden sonra temas halinde olduğunu, ama bu insanların çoğunun deneyimlerini anlatamayacak kadar korkmuş olduklarını iddia etti.

Kendi ifadesine göre Ahmed Yasin, SUÖB'e vardığında on gün boyunca bir otelde gözetimde tutuldu, sivil giysili on polis ve istihbarat elemanları da kendi odasına bitişik iki odada kalıyordu. Bu süre zarfında birbiri ardına polis memurları tarafından sorguya çekildi, polis memurları tüm süreci videoya ve teybe aldılar. Polis memurlarının kendi ev adresi, telefon numarası ve iş adresi de dahil olmak üzere İstanbul'daki yaşamının çeşitli yanlarıyla ilgili ayrıntılı bilgi veriyor olmaları onu çok şaşırttı. Polis memurları bu bilgileri İstanbul'daki Uygur topluluğu içindeki muhbirlerden elde ettiklerini söylediler. Bildirildiğine göre bir polis memuru şöyle demişti: "İstanbul'da olan biten her şeyi biliyoruz tıpkı TV seyrederek gibi."

Sorgusu sırasında Ahmed Yasin, Türkiye'de katılmış olduğu tüm faaliyetleri ve ilgilendiği tüm siyasi örgütleri yazmaya zorlandı ve işbirliği yapmayı reddettiği takdirde hapse atılmakla tehdit edildi. En nihayet sorgunun onuncu gününde "Çin'in birliğini bozacak" herhangi bir harekete katılmayacağını belirten bir ifade imzalamayı kabul etti. Bundan sonra polis memurları üniformalarını giydiler ve ifadesini elinde tutan Ahmed Yasin'in fotoğrafı çekilirken yanında durdular. Ahmed Yasin daha sonra serbest bırakıldı ve Türkiye'ye dönmeden önce ailesini ziyaret etmesine izin verildi. Ahmed Yasin tekrar Çin'i ziyaret

ettiği zaman cezalandırılacağı korkusuyla o zamandan beri Türkiye'deki herhangi bir Uygur siyasi faaliyetine katılmaktan kaçınmaktadır.

Uluslararası Af Örgütü, Çinli yetkililerin diğer ülkeleri diasporadaki Uygur grupları tarafından düzenlenen siyasi olayları önlemeye ya da iptal etmeye zorladığı yönünde sayısız bildirim almaktadır.(10) Çin'in kendi yurttaşları ile bağlantılı olarak başka ülkelere baskı uygulama çabaları, son 15 yıldır Suriye'de yaşayan ve Suriyeli bir kadınla evli olan Çin vatandaşı ünlü bir Uygur şairi 40 yaşındaki **Ahmedcan Osman'ın** yakınlarda Suriye'den sınır dışı edilmesi ile bir kez daha dikkatleri üzerine çekti. Suriye'nin Ocak 2004 başında Ahmedcan Osman'ı sınır dışı etme kararı, Çin'in yurt dışında yaşayan "terörist" zanlılar ile ilgili kara listesini yayınlamasından bir aydan daha kısa bir süre sonra geldi. Şairin ismi bu listedeki adlar arasında değildi, ancak Ahmedcan Osman, şiirlerinin yurt dışında yaşayan Uygur milliyetçilerinin bir araya gelme noktası olabileceğinden korkan Çinli yetkililerin Suriye'ye onu sınır dışı etmeleri için baskı yaptığını iddia etti(11). Ahmedcan Osman, merkezi ABD'de bulunan radyo istasyonu *Özgür Asya Radyo'suna* zaman zaman haber geçmesinin de sınır dışı edilmesinde etkili olmuş olabileceğine inanmaktaydı. Ahmedcan Osman Suriye'den Türkiye'ye gelince iltica başvurusunda bulundu ve Mart 2004'te UNHCR tarafından zorunlu mülteci olarak tanındı(12).

Sonuç ve Tavsiyeler

"Ayrılıkçılar, teröristler ve aşırı dinciler"den oluşan sözde "üç şer güç" üzerinde süregelen sert önlemler, SUÖB'deki Uygur topluluğuna yönelik ciddi ve yaygın insan hakları ihlalleri ile sonuçlanmaya devam etmektedir. 11 Eylül 2001 olaylarının ardından bölgedeki insan hakları durumu, Çin'in uluslararası "terörle mücadele"yi bölgedeki baskı politikalarını haklı çıkarmak için bir mazeret olarak kullanmasıyla daha da kötüleşti.

Bu sert önlemlerin bir parçası olarak, Çin'in sözde "ayrılıkçı" ya da "terörist" suçlar işlediğinden kuşkuyla ve yurt dışında olan Uygurların zorla geri gönderilmesi için diğer devletlere uyguladığı baskıyı artırdığına dair kanıtlar bulunmaktadır. Görüldüğü kadarıyla bazı vakalarda Çinli yetkililer, bu tür geri dönüşlerin yapılmasına aktif olarak katılmışlardır. İltica başvurusunda bulunmuş olanlar ya da mülteci olarak

kabul edilmiş olanlar da dahil olmak üzere zorla geri gönderilenlerin bir kısmının işkence, adil olmayan yargılama ve ölüm cezasının infazı da dahil olmak üzere ciddi insan hakları ihlallerine maruz kaldıkları bildirilmiştir. Çoğunlukla sıkı gözetim ve yerel yetkililerin bu tür bilgileri aktaracak konumda olabilen kişilere dayattığı diğer kısıtlamalar nedeniyle, geri gönderilen diğer kişilerin akıbetleri bilinmemeye devam etmektedir.

Çinli yetkililer, insan hakları ihlallerini belgelemeye, bölgenin bağımsızlığına kavuşması çabalarına destek vermeye ve/veya endişeleri hakkında uluslararası topluluk nezdinde lobi çalışmaları yapmaya kalkışan diasporadaki Uygur grupların barışçıl faaliyetlerini engellemek için başka devletlere de baskı uygulamıştır.

SUÖB'deki ciddi ve yaygın insan hakları ihlallerini göz önünde bulunduran Uluslararası Af Örgütü, Çinli yetkililere ve daha geniş olarak uluslararası topluma aşağıdaki tavsiyelerde bulunur:

Çinli yetkililere:

- keyfi gözaltı ve hapis, tecrit gözaltı, adil olmayan yargılamalar, çok kısa yargılamaların ardından ölüm cezasının infaz edilmesi ve dini, kültürel ve sosyal haklar üzerinde kapsamlı kısıtlamalar da dahil olmak üzere mevcut siyasi bastırmalardan kaynaklanan medeni, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklara yönelik yoğun ihlallere son verin;

- Rabiya Kadir, Tohti Tonyaz ve diğer düşünce mahkumları da dahil olmak üzere temel insan hakları ihlal edilerek SUÖB'de cezaevinde tutulan tüm kişileri serbest bırakın;

- medeni, siyasi, ekonomik ve kültürel hakların barışçıl ifade edilmesiyle ilgili faaliyetler ile uluslararası olarak suç eylemleri olarak kabul edilmiş faaliyetler arasında net bir ayırım yapın; insanları gözaltına alma gerekçelerinin dar şekilde uluslararası olarak suç eylemleri olarak kabul edilmiş faaliyetlerle sınırlı tutulmasını sağlayın;

- siyasi amaçlarla şiddet içeren eylemleri ya da diğer suç eylemlerini işlediklerinden kuşku duyulan kişilerin gözaltılarının ve maruz kaldıkları muamelenin yanı sıra, yargılanmalarının ve duruşmalarının uluslararası insan hakları standartlarına uygun olmasını sağlayın;

- ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve siyasal haklarının ciddi ve yaygın olarak ihlal edilmesiyle ilgili olarak Uygur topluluğunda uzun süreden beri var olan yakınmalara hitap edecek etkin önlemler alın;

- uluslararası mültecilik ve insan hakları standartlarının diğer devletlere getirdiği yükümlülükleri ihlal ederek, iltica başvurusunda bulunan kişileri ve mültecileri zorla geri göndermeleri için bu devletler üzerinde baskı kurmayı durdurun;

- Diasporadaki Uygur örgüt ve bireylerinin kendi temel insan haklarına uygun olarak barışçıl ve meşru faaliyetler yürütmelerini engellemeleri için diğer devletler üzerinde baskı kurmayı durdurun.

Diğer hükümetlere, özellikle de ABD, Nepal, Pakistan, Kazakistan, Kırgızistan ve öteki Güney Asya ve Orta Asya ülkelerine:

- iltica hakkı vermenin barışçıl ve humaniter bir davranış olarak tanınmasından hareketle, iltica başvurusunda bulunan Uygurlara, mümkün olduğu takdirde UNHCR himayesinde yapılanlar da dahil olmak üzere bağımsız mülteci belirleme yollarına erişme olanakları sağlayın;

- mülteci statüsü için yaptığı başvurunun sonuçlarını bekleyen bütün Uygur iltica başvuruçularını Çin'e geri göndermekten kaçının ve iltica başvurusunda bulunan herhangi bir Uyguru Çin'e zorla geri gönderilme ve/veya diğer insan hakları ihlallerine maruz kalma riski altında olacakları başka ülkelere göndermekten kaçının;

- Çin'de bağımsız İslamcı hareketlerle ya da "ayrılıkçı" muhalif faaliyetlerle bağlantılı olduğu iddia edilen, Çin'e geri gönderildiği zaman işkence, ölüm cezası ya da diğer ciddi insan hakları ihlalleri riski altında olabilecek herhangi bir Çin Halk Cumhuriyeti vatandaşını Çin'e geri göndermekten kaçının;

- iltica başvurusunda bulunan hiç bir Uygurun, mültecilik statüsü başvurusunun sonucunu beklerken rutin bir işlem olarak ya da başka şekilde uluslararası standartlar ihlal edilerek gözaltına alınmamasını sağlayın;

- İltica için gittikleri ilk ülkede etkin koruma bulamadıklarından UNHCR tarafından zorunlu mülteci olarak kabul edilmiş Uygurların olabilecek en hızlı biçimde üçüncü ülkelere yerleştirilebilmelerini sağlayın;

- SUÖB'de halen yaşanmakta olan yaygın insan hakları ihlalleri konusundaki endişelerinizi

Notlar:

1. Çin Ceza Yasası'nın 322. Maddesi, "bir ulusal sınırı yasa dışı yollarla geçme"yi bir yıla kadar hapisle cezalandırılabilen bir suç olarak tanımlamaktadır.

2. Bkz. "We had no rights: Acrobats" ("*Akrobatlar: Haklarımız yoktu*"), *Toronto Star*, 4 Şubat 2004.

3. A.g.e.

4. "Muslim women forced to drink, dance with male Chinese officials" ("*Müslüman kadınlar içki içmeye ve Çinli erkek görevlilerle dansetmeye zorlandı*"), *RFA*, 23 Şubat 2004.

5. *Toronto Star*, 4 Şubat 2004, a.g.e..

6. "The Uyghur acrobats who did the flip on China" ("*Çin'e darbe vuran Uygur akrobatlar*"), Stephen Sullivan, *Media Monitors Network*, 8 Şubat 2004, <http://usa.mediamonitors.net/hea>

[dlines/the uygur acrobats who did the flip on china](#) internet adresinde bulunabilir.

7. "Uighur acrobats from China defect after performance in Canada" ("*Çinden gelen Uygur akrobatlar Kanada'daki gösteriden sonra iltica etti*"), *AFP*, 8 Şubat 2004.

8. A.g.e.

9. Gerçek adı değildir.

10. Örneğin, Çin'in Nisan 2004'te Almanya'nın Münih kentinde toplanan Doğu Türkistan Birleşik Kongresi'ne ve Uygur Amerikan Derneği'nin Mayıs 2004'te Washington DC'de yapılan yıllık toplantısına karşı böyle bir tutum belirlediği bildirildi. Ne var ki Alman ve ABD'li yetkililer bu toplantıları iptal etmeye yönelik baskılara direndi ve bildirildiğine göre bir çok katılımcıya toplantılara gelebilmeleri için vize

verildi.

11. Bkz. "Uyghur poet expelled by Syria seeks refugee status" ("*Suriye'den sınır dışı edilen Uygur şair iltica başvurusunda bulunuyor*"), *RFA*, 11 Şubat 2004.

12. Ahmedcan Osman'ın sınır dışı edilmesi, Suriyeli yetkililerin hem ülke içinden hem de ülke dışından İslamcı aktivistlere yönelik baskı politikası kapsamında gerçekleşti. Bu tür aktivistlere uzun zamandır "terörist" etiketi takılmıştır ve sistematik işkence ya da kötü muamele riski altındadır. 11 Eylül 2001 olaylarından sonra ve "terörizm" ile mücadelede "işbirliği" kapsamında Suriye hükümeti İslamcı aktivistleri diğer ülkelere göndermiş ve ABD de dahil olmak üzere diğer ülkelerin geri gönderdiği Suriyelilere işkence yapmış ya da kötü muamelede bulunmuştur.

İKİ TÜRKİSTAN'IN GURURU (2)

Kutluğhan ŞAKIROV

D.T Cumhurbaskanı Alihan TÖRE'nin Oğlu

Bismillahi'r-Rahmani'r-Rahim

İşte bu yıllar da başından geçenleri hatırlayıp yazdıkları hatıralarından küçük bir örnek:"1919 yılının sonlarında Bişkek'e bağlı Karabalta,Aksu ve 18 Rus köyü birleşerek komünistlere karşı ayaklandı.Zenginlik içinde yüzen Bişkek ve Sokuluk Dunganları'da,işin sonunu düşünmeden bu harekete katıldılar.Netice suç bütünüyle onların üstüne kaldı ve ağır eziyetleri onlar gördü.Öyle ki ahalisi 500 haneye ulaşmayan Bişkek ve Sokuluk Dunganlardan 800 kişiyi sürükleyerek getirip pazar yerinin ortasında kurşuna dizdiler.Bunların içinde kurşun isabet etmeyen veya yaralı olarak kurtulanları kızıl askerler süngüleriyle öldürdüler.Ayaklanmacıların merkezi olan ve beş bin kadar halkı bulunan Aksu köyü Ruslarından ise,ölüm cezasına çarptırılanların sayısı otuzu geçmiyordu.

Sokuluk Dunganlarına konuk olmuş,çok iyiliklerini görmüştüm.Bunların içinde güvendiğim öğrencilerim ve dostlarım çoktu.Böyle bir zamanda yanlarına gitmek tehlikeli olsa,yerimde oturmaya dayanamadım ve üç dört öğrencimle bir araba adam alıp Sokuluk'a doğru yola çıktık.Yaklaştıkça burada gözümün gördüğü moral bozucu manzaraları dil söylemeye,kalem yazmaya tahammül edemez.Mahallelerindeki sokaktan geçerken,etrafına saçılmış kalıntıları,savrulup gitmiş eşyaları,ateşe verilmiş,yakılmış binaları,bunlar gibi mahvolarak viraneye dönmüş evleri gördük.Bütün bunları görüp,daha göz yaşımız kurumamışken mazlum insanların kanlarıyla boyanmış Sokuluk köyüne girdik.Bu olay bitip,biz ancak arkasından ulaştığımız için Müslümanların öldürüldüğü,saldırıya uğradığı sokaklardaki kanlar temizlenmemiş olsa da başka işaretler yok olmamıştı.Muhafızlar bizim başka taraftan geldiğimizi görünce,önümüzü kesip işlemlerini başladılar.Ölenlerin eşleri,kızların,yetim kalan çocukları için yanımızda getirdiğimiz bazı eşyaları ve giysileri gösterip,yardım için geldiğimizi bildirdik.Sonra yol kağıtlarımızı** kontrol edip,bize izin vermişlerse de,tam olarak inanmadıkları için aramızda epey konuşma geçti.Öyle ya;esaret altında ezildiğimiz bu

yıllarda,galibiyetin zulmüyle gururlanan,her bir ferdinin burnundan domuz kurdu düşecek derecede kibirli olan bu güce karşı ne diyebiliriz ki...

Düzenli bir orduya,silahlı güçlere,dilleri başka,dinleri başka bir topluluğa,elleri bomboş insanlar nasıl karşı dursunlar?!Bu aleme Allah tarafından gönderilen büyük peygamberlerin bile,bu tabiat kanununa boyun eğmekten başka çareleri yoktur.

Savaş sanatının kanunlarına göre;askerin sayısının,gücünün,silah teçhizatının ve askeri disiplinin en azından düşmanınkinden zayıf olmaması birinci şarttır.Eğer bu şartlar yerine getirilirse,bu durumda dine ve milliyete yapılan hakarete boyun eğmemek,düşmana karşı silaha davranmak elbette farz olur.Şartların sağlanmaması halinde ise,kendini boşuna ateşe atmak demek olan savaştan sakınmak,geçici olarak sabretmekten başka çare yoktur.

Derken,galip düşmanımızın elinden bir şekilden kurtulduktan sonra yardım için getirdiğimiz az buçuk eşyamızı dağıttık.Ölenlerin ailelerine göz yaşlarımızla Kur'an okuyup,onları teselli ettik.Bu faydasız harekette benim kendi öğrencilerimden yirmiden fazla kişi şehit olmuştu.Bunların en büyüklerinin yaşı otuzu geçmemişti..."tabi ki ülke halklarına hakim olanların eziyeti babamız üzerinde de uygulandı.'Kara liste'ye alındıkları malum olunca,yakın dostları ve mahalle halkının tavsiyeleri üzerine tekrardan Kaşgar'a hicret etmeleri uygun görüldü.Tahminen bir yıl sonra geri döndüler.Bunun sebebini yazdıkları satırlarda kendileri şöyle anlatıyorlar:"Bu yerde ne kadar dursam da,benimle işbirliği yapacak,gelecek hakkında ıstırap duyan,bir kişi olsun,göremedim.Afganistan ve Hindistan hudutlarındaki boşluktan faydalanıp o taraflara geçmeyi düşünmüş isem de,yalnız hayatta kalma düşüncesiyle,çoluk çocuğumdan ayrılıp,sevgili vatanımı düşman elinde bırakarak gitmeyi kendime yakıştıramadım.Şunu bilmek gerektirir ki;Kuran'ın hükmünü,Resulullah'ın yolunu doğru anlamayarak dine ihanet eden,iki dünyasını da kaybedip öz vatanında aşağılanma görerek yaşayan sahte

Müslümanlara göre;ilmi,fenni,medeniyeti iyice öğrenip,bütün haklara sahip olan kafirler,elbette yeğdir.O gün Uyguristan'ı kaplayan şuursuzluk belasını görünce,buradan ümidimi kesip,çaresiz tekrar alevlenmiş bir fitne ocağının içinde yatmakta olan öz yurdum Tokmak'a geri döndüm ki,gölgesinden korkan tavşan gibi her yerden kaçıp pırsarak yaşayan,hiçbir hakka sahip olmayan insanlar burada da az değil,Bunlar gibi ben de şehrin dışındaki Şortepe denilen Dungan köyüne yerleşip,çiftçilikle geçimimi sağlamaya karar verdim..'

Ancak iyice güçlenen Sovyetlerin (Kırgızistan'da çoğunlukla komünistleşen Rusların)hakimiyeti altındaki ahalinin hayat şartlarının gittikçe kötüleşmesi ve bu insanların acınacak durumlara düşmeleri,babamızı yine benzersiz ve tehlikeli bir mücadele girdabına itti.Bu konudaki faaliyetlerinin esasen iki boyutunu biliyorum.Bunlardan birincisi;kağıt üzerinde de olsa kabul edilmiş vicdan hürriyetine dair haklardan faydalanıp,İslam dini ve medeniyetini devletin siyaseti makamlarındaki ateizm denilen yabani dinsizliğin küstah hücumlarından korumaktı.Bunu hayata geçirmek için (Nakşibendi tarikatının talebelerinden muvakkaten istisna olarak)halkın isteği üzerine Tokmak'ın büyük camisine imam olurlar ve bir çok zorluğa rağmen İslam'ın etkisini güçlendirmekten büyük ölçüde başarılı olurlar.Aynı zamanda,Resul-i Ekrem'in öğütlerine tam manasıyla riayet ederek,kendi devirlerindeki toplumsal durumu dikkatle tahlil eder,ayrıca minberde konuşabilme imkanını da iyi kullanıp ahalinin siyasi bakışını aydınlatmak için de dinletmeksizin gayret gösterirler.Özellikle kokan muhtariyetinin teşkil edilişi,ve sonra Bolşevikler tarafından zorbaca yok edilişi,basmacılık adı verilen silahlı halk hareketi hakkında tarihi delillerle ispatlanan yazılı hatıraları,bugün bile değerini kaybetmiş değildir.Babamızın fikrine göre;ayaklanmacıların,ne yazık ki bağımsızlık mücadelesi konusunda tam bir planları yoktu;önderlerinin çoğunun siyasi seviyesi düşüktü ve bunun neticesi olarak da özgürlük hareketinde birlik de mevcut değildi.Sonuç olarak Sovyetler,kendi elimizle kendimize zincir vurdurmaya başlamışlardır.

Babamızın bahsedilen devirlerdeki faaliyetleri,yalnızca dinin korunmasına yönelik açıktan yapılmış işlerle sınırlı kalmıştır elbette.Merhum Azizepaşe annem bana sözlü olarak demişlerdeki;babamız Kasimovcular hareketi olarak nam salan vatanseverlerin gizli faaliyetlerine de katılıp,bu teşkilatın Bişkek ve Tokmak temsilcisi olmuşlar.ben sadece bu hareketin resmi edebiyatta devrim karşıtı olarak değerlendirildiğini ve Çekişler tarafından ortadan kaldırıldığıнын kaydedildiğini bildiğimden,ayrıca babamın

bu teşkilatın saflarında yaptığı işler hakkında yeterli bilgiye sahip olmamdan dolayı bu konuda tahmini sözlerle fazla kelime sarf etmeyi doğru görmedim.Yalnızca belirtmek istiyorum ki;babamız bağımsızlık için mücadeleden:amacı tam olarak belirlenmiş,belirli bir düzeni olan ve fedakarlık ruhuyla donatılmış bir hareketi anlamışlar;böyle bir imkan doğduğunda ise hiçbir zaman bir köşede sükut ederek bakıp durmamışlardır.

1930 yılına gelindiğinde altıncı defa olarak hapsedilirler.Öncekiler kısa süreli olsa da,bu sonuncusu on yıllık bir hapis cezasıdır.Bu zamanlarda hükümlüler Solovki ve Arhangelsk(1)tarafındaki gidenin geri gelmediği hapishanelere gönderilmeden önce,Taşkent sınırlarındaki toplama kampına kapatılmış.İşte bu şekilde sürgün edilmelerine sayılı günler kala,Allah'ın yardımıyla Bişkek hapishanesinden kaçmaya muvaffak olurlar.Gizli gizli yol alıp,çok meşaket ve zorluk çektikten sonra,sınırı geçip yine Doğu Türkistan'a (Uyguristan'a) ulaşırılar. Çin hükümetine bağlı olan bu ülkenin Gulca şehrinde durur,belli bir vakit geçtikten sonra,yine dostlarının yardımıyla büyük paralar karşılığında ailesini de yanlarına aldırırılar.Asıl niyetleri bunca azap çektikten sonra Türkistan'dan ayrılıp tamamen Arabistan taraflarına gitmek olmasına rağmen,buradaki siyasi durumun iyice kötüleşmesi ve sınır boylarının sıkı sıkıya kapatılmış olması sebebiyle,buraya yerleşmek zorunda kalırlar.Doğrusu,bu devirdeki SSCB liderleri dünya proleter devrimini sadece arzu etmiyor,bunu yapay olarak başka ülkelerde de sağlanmasının siyasetini güdüyorlardı.Yüzölçümü Özbekistan'dan en az iki kat büyük olan Doğu Türkistan,Çin'in en uç noktasındaki,Sovyetlere komşu batı bölgesi olarak,bu siyasetin sınırdığı bir deney meydanına dönüşmüştü.Yerli hükümet,merkezin gafleti sebebiyle,SSCB'de gizlice okutulup hazırlanan veya zaten kızıl ideale sahip Sovyetçi kimselerin eline geçti.Buranın bütün dükkanları,bütün pazarları ucuz kaliteli Sovyet mallarıyla dolduruldu;her tarafta SSCB'deki cenneti andıran hayat tarzı hakkındaki propagandalar artırıldı.Oysa tam bu zamanlarda,dünyanın ilk proleter devletinde kıtlık ve açlık hüküm sürüyordu.

Ne olursa olsun,babamız kısa sürede bilimle hareket eden bilgeliği,fazileti,cesur bir insan olması ve hastalıklara şifa bulan bir hekim olması sebebiyle çoğunluğun itibarını kazanabildiler.Özellikle Özbeklere yakınlık konusunda bir eşi daha olmayan kardeş Uygur halkı ondan samimiyetini esirgemedi,onu başına taç etti.Babamın halkın gözündeki mevkileri,özellikle bütün

Müslümanlar ve diğer milletlerin arasında hem güveni ve hem de fikir birliğini sağlamakta gösterdikleri fedakarlıklar neticesinde iyice güçlendi. Bu makama ulaştıklarında, halkın önüne her çıktıklarında hürriyet için mücadele etmek konusundaki gayelerini açık açık anlatmaya başladılar. İşte bu sebepten dolayı, babam 1937 yılında Uyguristan'ın diktatörü ve aslında Sovyetlerin kuyruğu olan maceraperest Çinli general ŞenŞi-Say tarafından hapse atılıp, sorgusuz mahkemesiz ömür boyu hapis cezasına çarptırıldılar. Ailesine büyük zulümler yaşatılıp, malına mülküne el konuldu.

"1937 yılı" denen meşhur tarih okuyucularımızın dikkatini çekmiş olmalı! Devrimin ithal edilmesi öncelikle kızıl terörün getirilmesiyle başlamıştır. Baskı sistemi o kadar iyi işlerdi ki, Doğu Türkistan'daki öğrencilerine Moskova'daki GPU (Glavnoye Politçeşkoye Upravleniye) (2) öldürülmesi saldırılması lazım gelen "Halk düşmanlarının" (!) listesini verir, bunun icra edilmesinin örneklerini'de yerinde gösterirdi. İşte bu kapsamda sadece Gulca şehri itibarıyla Sovyet Türkistan'ından kaçmış iki yüzden fazla zavallı muhacir vardı. Bunların hepsi bir gece içerisinde hapse alınıp listeye karşılaştırıldığında bir kişinin eksik çıktığı görülür. B eksik bizim babamız olup, kendileri bu cellatların gelmesinden birkaç dakika önce büyük ağabeyim Asılhan'ın haber vermesiyle evden iç giyimleriyle kaçmışlar. Bütün ülke çapında arama emirleri çıkarılır. belli bir süre sonra bir sınır kasabasında casuslar tarafından yakalanırlar. Buna rağmen cezaevine ulaşınca kadar, yol boyunca onu sırtlarına tabanca tüfek dayamak suretiyle getirmişler. Bir tek Özbek çocuğundan düşmanların nasıl korktuğuna bakarmısınız!

Velhasıl kelam, 1941 yılında kendini şöyle böyle toparlayan merkezi Çin hükümeti tarafından yürütülen adli soruşturmalar neticesinde babamız hapis haneden çıkarlar. Halk onu çelik iradeli bir kahraman olarak karşılar. Çünkü babamız hürriyet için mücadele yolunda zerre kadar geri adım atmamışlardır.

Bu yıllar SSCB'nin ölü kalım savaşı ile meşgul olduğu, ülkede siyasi ve ekonomik bunalımın yaşandığı yıllardır. ŞenŞit say idaresi çökmüş; halk galeyana gelmiş olup, silahlı ayaklanmalar baş göstermekteydi. Babamız taraftarlarını gizli bir "bağımsızlık cemiyeti" etrafında toplayıp, vatanseverler arasında bir hareket birliği sağlıyorlar. Bu cemiyetin önderliğini yaptığı 7-10 Kasım 1944 silahlı ayaklanması neticesinde Gulca şehri özgürlüğüne kavuşur. Üstünde sadece iki gün geçtikten sonra, Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti kurulduğu törenlerle ilan edilir. Babamız oy birliğiyle on iki bakanlıktan oluşan inkılap hükümeti başkanlığına

seçilirler.

Artık Sovyet hükümetinin de tavrı değişmiştir. Böyle zor bir dönemde doğu sınırlarına doyumsuz Çinliler tarafından bir zarar verilmesini önlemek için, yeni kurula İslam devletini gizli olarak destekleme siyasetini benimserler. Cumhurbaşkanı olarak babamız, uzman bir toplum bilimci ve devlet adamı gibi hareket ettiler. Onun önderliğindeki tam anlamıyla milli olan hükümet, kısa süre içinde bağımsızlığını arzulayan halkın menfaatlerine uygun, önemli icraatları hayata geçirdi. İrk, millet, cinsiyet ve inanç ayırımı gözetmeksizin her kişiye özgürlüklerini teslim edilmesi, toplumsal teşkilatların kurulması, halktan alınan vergilerin yar yarıya azaltılması ve eski idarecilerin temelini attığı ekonomik çalışmaların bitirilmesi bu icraatlardandır.

Babamız 1945 yılının 8 Nisanında kurulan Doğu Türkistan milli ordusunun teşkilinde baş rolü oynamışlardı. Gulca ayaklanmasının üstünden beş ay geçtiğinde dağılık ve düzensiz direnişçi gruplardan düzenli bir ordu kurmak mümkün olmuştu. Halkın mili bağımsızlık ruhu, aynen önderleri gibi coşkun idi ki; genel seferberliğin ilan edilmesinin hemen ertesi günü askere yazılmak için yüz bine yakın kişi başvurdu. Bunların çoğunluğu atlı olup, savaş çağrısını işitip gelmişlerdi. Silahlar, yarı gizli olarak Özbekistan ve Kazakistan yoluyla SSCB'nin ilgili idarelerinden nakit altın ve mal karşılığında satın alınmaya başlandı. Çin kuvvetleriyle yapılan ilk çarpışmaların ardından elde edilen çok sayıdaki askeri ganimetler, genç milli ordunun silahlandırılması meselesini epeyce yoluna koydu. Bu inkılap ordusunun kendi içinde Gani Batur (Uygur), Fatik Batur (Tatar), Osman Batur (Kazak), Ekber Batur (Kazak), General Palinov (Rus) gibi korkusuz, cesur becerikli kumandanlar yetişti; Allah onlardan razı olsun.

Ateşli ayaklanma günlerindeki dehası ve elde edilen zaferi sağlamaştırmadaki askeri yetenekleri herkes tarafından kabul edilen babamız, Cumhuriyet silahlı kuvvetlerinin dayandığı bir dağ gibi olup, milli ordunun savaşıklık kabiliyetini, özellikle de manevi ruhunu yükseltmek için büyük fedakarlıklarda bulunmuşlardır. Bizzat katılımlarıyla hazırlanan askeri operasyon planları, her zaman başarıyla uygulanırdı. Burada babamızın başka bir eşiz özelliğinden söz etmek gerekirse söylemek isteriz ki; o devrinin benzersiz hatiplerindendi. Arap, Fars ve Türk dillerinin her lehçesi ve her şivesinde bülbül gibi şakıyabilir ve bu dillerde arslan gibi nara atabilirdi. Bilhassa ana dillerinin, bizim henüz ulaşamadığımız sınırsız imkanlardan faydalanıp öyle düzgün bir üslupta

konusurlarmış ki;kendi milletinin dışında,Türkçe'den biraz olsun haberi olan dinleyiciler,onu rahatlıkla anırlarmış.Bu çalkantılı devrin bir çok şahidinden biri olan Uygur yazar Abdulkadir Zünnun şöyle demişti:"Töremın konuşmalarını dinlemek için binlerce insan toplanırdı.Söze başlayacağı zaman,etrafa sinek uçsa sesi duyulacak kadar büyük bir sessizlik çökerdi.Konuyu dinleyicilere hemen beyan eder;ayrıntılarını kendi bildiklerine veya hükümet emirlerine göre değil;Kur'an-ı Kerim'deki ayetler ve peygamberimizin Hadis-i Şeriflerine göre açıklardı.Ayrıca söylediklerini eski ve yakın tarihimizden reddedilmeyecek deliller göstererek destekler ve elbette konuyu günlük olayların önemli meselelerine,konuşmanın genel çerçevesine uygun olarak bağlardı.Yapılması gereken kati vazifelerden bahseder,bunları başarıyla yerine getirme yollarını gösterir ve dinleyicilere coşkun bir ruh vererek buna inandırırıldardı.Konuşma sırasında bağımsızlık yolunda fedakarlıkta bulununlar ve bulunmakta olanların şerefli adları mutlaka zikredilir ve dinleyiciler bundan öyle çok etkilenirdi ki;yüksek binalara,ağaçlara çıkmış olanlar duygu yoğunluğundan dolayı kendilerini aşağı atarlardı".

Yirmi bir Sovyet askeri nişanı sahibi olan ve o devirde Doğu Türkistan'a askeri uzman olarak giden Taşkentli Talıbcan eke Abidov şöyle diyor: "Alihan Töre cenapları,cengin başlamasından önce askerlere konuşma yaptıkları zaman,yiğitlerin gözlerinden ateşler fışkırır,konuşma çabucak bitse de bir an önce savaşa başlasak diye düşünürlerdi.Hücum emrine kadar onları zor durdururduk.Savaşçılık ruhu olan inanç doruklara ulaşırdı.Töre babam,savaşlar görmüş gerçek bir kumandandı ve benim gıpta ettiğim yönü odur ki; liderler arasında en talihlisi idiler.Çünkü her asker onu sınırsız bir sevgiyle sever,ona saygı duyar ve hatta ilahi bir güce sahip olduğuna inanarak itibar ederdi."

Neticede milli ordu müthiş savaşlarda ardı ardına zaferlere ulaşmış şan ve şeref kazandı.Bunlardan birinde ,1945 yılında bu ordu asker sayısı itibarıyla üç kat daha az olmasına rağmen,merkezi Çin hükümeti tarafından gönderilen tam teçhizatlı seksen bin kişilik Çin ordusunu tarumar etti.Halka ve orduya yaptığı hizmetlerden dolayı Doğu Türkistan Hükümetinin aldığı karar uyarınca babamıza mareşal unvanı verildi.Kısa süre içinde onu bütün ülke halkı "Mareşal Baba"olarak adlandırmaya başladı.

Doğu Türkistan olaylarına ait destan oldukça uzun olduğundan,anlattıklarımızı özetleyecek olursak,'Üç vilayet inkılabı"diye ünlenen,rahmetli babamızın önderliğindeki milli bağımsızlık hareketinin Doğu Türkistan'ın geri kalan kısmında kısa sürede başarıya ulaşacağından korkan Can Kay-şek hükümeti barış görüşmelerine oturmaya mecbur oldu.Ancak,olayların bu boyuta ulaşması,yani bağımsız bir Türkistan devletinin kurulması,yeniden iktidara gelmekte olan Mao Ze Dung komünist hükümetinin ve bunları besleyip ortaya salan,ileriye göremeyen Sovyetler birliğindeki hocalarının hoşuna gitmedi.Neticesinde,haince düzenlenen uğursuz bir planla babamızı 1949 yılı Haziranda önce aldatarak,sonra ise silahlı zorlamayla Gulca'dan çıkarıp götürdüler.Asıl planları onu gizlice yok etmek olduğu halde,bundan Allah korudu ve iki yıl boyu babamızı ev hapsinde tuttular.Sonradan öğrendiğimize göre milli ordu birliklerimiz babamızın geri verilmesini istemişler.Bilhassa Kazaklardan oluşan ordularımızın bunda inat ettiklerini,Osman Batur önderliğinde uzun süre silahlı çatışmalarda bulduklarını biz sonradan öğrendik.Babamızın ruhları ve soyundan gelenler adına,bu benzersiz mücadeleye girişen ve bu yolda kurban olan kahraman Kazak kardeşlerimize geç de olsa,sonsuz minnettarlığımızı bildirip,aziz hatıraları önünde ebediyete kadar baş eğiyoruz.

Babamızın son otuz yıllık ömürleri Taşkent'te geçti.Siyasi faaliyetlerden mecburi olarak uzaklaştırılırsalar da;bilimsel sanatsal ve toplumsal faaliyetlerini kararlılıkla devam ettirdiler.Makalemizin başında kaydettiklerimizden dışında,meşhur Macar şarkiyatçı herman Wanbery'nin eseri olan "Buhara yahut Maveraünnehir Tarihi"ni Osmanlı Türkçe'sinden Özbekçe'ye aktardılar."Tarih-i Muhammediye',"Türkistan Kaygusu" gibi önemli eserler yazdılar.Sözü edilen eserleri,gelecek nesillerin maneviyatını çöküntüden koruma;fazilet medeniyetimizdeki ezeli değerleri İslam kültürü ve yakın tarih dersleri vasıtasıyla muhafaza etme yolunda girişilen büyük cihat olarak görmemiz gerekmektedir.Diğer bir eseri olan "Şifaü'l-İlal"(hastalıkların çaresi),Doğu tıbbının yüzlerce yıllık tecrübesi ile 1937 yılında yazılmış olup,defalarca el konulmuş eşyaları arasından sağ salim kuryulmuş ve bizler için gerçekten önemli bir kitapçıktır.Diğer bilimsel ve sanatsal mirasları gibi bu kitapçığı da bastırıp,halkımıza ulaştıracağız.Bu konu da vatandaşlarımızın hayır dualarını bekliyoruz.

Doğu Türkistan'da İsyân

Yazan : M.Emin BUĞRA
Çeviri : Gökbayrak

Ali Tekin İlkhan'ın İkinci İsyanı

Karahan Yusuf Kıdırhan'ın Samerkant'a yürümesiyle Doğu Türkistan'daki askeri gücün çoğu Batı Türkistan'a götürülmüştü. Bu durumu fırsat bilen Hotan hanı ve Uygur İdikut Hanlığı İsyân etti. O zamanlar Hotan'da gayri Müslimlerin sayısı çoğunlukta idi. Hotan'da ayaklananlar, Karahanlı'nın Hotan'daki memur ve askeri birliklerini yok edip, kapatılan "Purhan evi" yani, Budist ibadet yerlerini yeni baştan açarak, Buda ve Şaman dinlerine ibadet etmeye başladılar. Diğer taraftan ise Uygur İdikut'u bağımsızlığını ilan etti ve Hicri 417- (miladi 1026) yılında Sultan Mahmut'a elçi göndererek, Karahan Yusuf Kıdırhan'a karşı bir anlaşma yapma talebinde bulunmuş olsalar da Sultan Mahmut bu talebi reddetti.

Gercizi kendisinin "Zeynul Ehbar" adlı tarih kitabında, yukarıda bahsettiğimiz tarihte, "Çin Hanı da, İdi kut'un elçisi ile bir elçi göndererek, Sultan Mahmut'u Karahanlı, Yusuf Kıdırhan'a karşı savaşım için kışkırttı, Sultan Mahmut bu talebi reddetti" diye yazar.

Doğu Türkistan'da bu olaylar meydana gelirken, Karahan Yusuf Kıdırhan hala Samerkant'ta idi. Buhara ve Samerkant halkını İslam için cihada çağırıp yaklaşık 20,000 bin kişilik ordu topladı ve bir kısım dini alimler ve Seyyidler önderliğinde Doğu Türkistan'a büyük bir cihat ordusu gönderdi. (önemli bazı işleri yüzünden kendisi Samerkant'ta kaldı.) Bu ordu Kaşgar'a gelip, Hicri 416 (Miladi-1025) yılı, Rebbiussani yada Camadil evvel ayında Hotan'a yürüdü. buradaki Müslümanların yardımlarıyla şehir kolayca fethedilse de, gayri Müslim olan Budistler şehirden kaçtılar ve toplandığı dağlık bölgelerden karşılık vermeye başladılar. Müslüman ordusu onları dağ aralarında takip ederek savaştlar. Ama, Budistler dağlar arasında parçaladığı Müslüman ordusunu tuzağa düşürerek hepsini şehit ettiler. Hotan'daki "Dört İmam Zebihullah" hikayesinin içeriği işte bu olaydan ibarettir. Bu olayların meydana geldiği sıralar (yani Şaban ayında) Yusuf Kıdırhan, Kaşgar'a gelir gelmez Hotan'a yürüdü ve isyancıların tamamını yok etti. Hotan hanı Müslüman oldu ve biat etti. İdikut devleti Çinlilerin yardımlarıyla bir müddet karşılık vermiş olsalar da en sonunda Hicri 416 yılının sonlarına doğru tamamen mağlup oldular, fide vermek ve Karahanlı'ya ait olmak şartıyla, iç işlerinde bağımsızlığını koruyabildiler.

Gercizi'nin "Zeynul Ehbar" adlı tarih kitabında, Uygur İdikut ile Çin Hanının Sultan Mahmut'a elçi gönderip, Karahan Yusuf Kıdırhan'a karşı müttefik olmak istedikleri ve Sultan Mahmut'un bunu reddetmesi hakkındaki beyanlar işte o zaman meydana gelen olayları aksettirir.

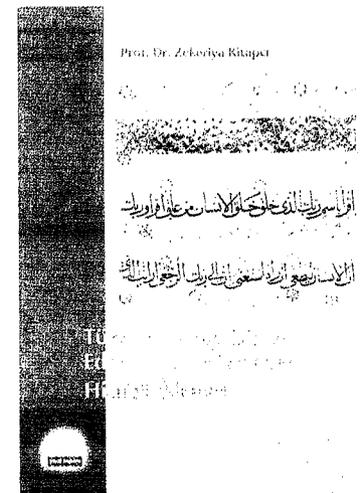
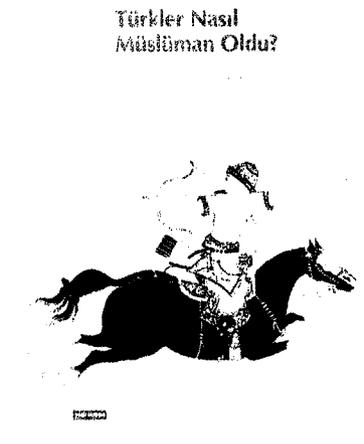
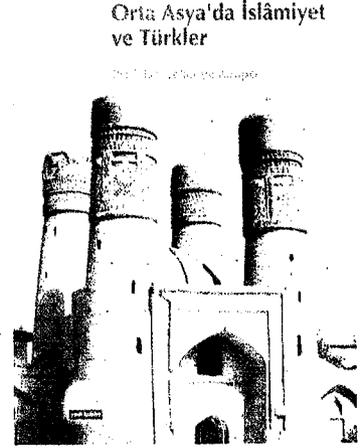
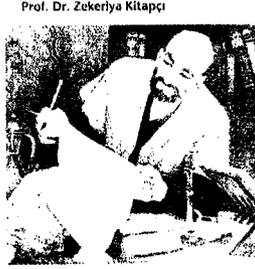
Yusuf Kıdırhan Samerkant'tan daha çok askeri güç getirip, Hotan'daki isyanı bastırmayla meşgul olduğu sıralarda, Ali Tikin bu fırsatı kollayarak Selçuk oğulları ile birleşip güç topladıktan sonra, elinden alınan İlkhanlığı tekrar geri alma hayaline düştü. Selçuk oğullarından Tuğrulbeg ve Çağrıbeg'ler Ali Tikin'in bu teklifini kabul etmediler. Ama, Selçuk oğullarının torunu Yusufbeg kendi adamlarıyla Ali İlkhan tarafına geçti. Böylece Ali İlkhan Semerkant'a yürüdü, oradaki İlhan güçlerini mağlup etti ve Semerkant ile Buhara'yi işgal ederek oralara tek başına hükmetmeye başladı. Yusuf Kıdırhan onlara karşı ordu gönderse de, gönderilen ordu bozguna uğrayıp geri çekildiler. Bunun sonucu Ali İlkhan günden güne güçlenmeye başladı. Hicri 416. yılının sonlarında Kıdırhan oğlu Mahmut yağan Tikin'in önderliğinde Sultan Mahmut'a elçi göndererek, İlkhan ve Yusufbeg'lere karşı askeri yardım etmesini talep etti. Yağan Tikin Gazne'ye geldiklerinde, Sultan Mahmut han Hindistan'daki ünlü "Momnat" savaşıyla meşgul idi. Sultan Mahmut han Hindistan'dan döndüğünde yardım olarak asker göndereceğine söz verir ve Yağan Tikin geri döner. Yusuf Kıdırhan da o günlerde Uygurların ayaklanmalarını bastırmayla meşgul olduğundan, Ali Tikin'i dize getirme işini Sultan Mahmut'un söz vermesi üzerine geciktirdi. Bu arada, Yusufbeg ile arası bozulan Ali İlkhan, Yusufbeg'i öldürdü ve geri kalan Selçuk oğullarını dize getirerek, Doğu Türkistan'a sürgüne gönderdi. (bu olayı aşağıda anlatacağız) sonuçta, her seferindeki isyanlarda Ali İlkhan'a yardım eden Selçuk oğulları ondan ayrıldı ve Ali İlkhan yalnız kaldı. Hicri 418 (Miladi-1027) yılının başlarında Yusuf Kıdırhan, oğlu Yağan Tikin komutanlığında çok büyük bir orduyu Ali İlkhan'a karşı gönderdi. Sultan Mahmut da "Ebu Bekir Hesriy" adındaki komutanını yardıma gönderdi. Bu haberi duyan Ali İlkhan çok korktuğundan hemen Yusuf Kıdırhan'dan özür diledi ve Batı İlkhanlığı'nın bütün şartlarını kabul edeceğini bildirip, Karahanlı Devletine sonsuza dek sadık kalacağı hakkında söz verdi. Karahan Yusuf Kıdırhan, Ali İlkhan'ın bu sözlerini kabul edip, Yağan Tikin ve Ebubekir-i Hesriy'i Semerkant'a hücum etmeden geri gelmelerini emretti. O tarihten itibaren Ali İlkhan vefat edene kadar, Karahanlı Devletine sadık kaldı.

Kuzey İlkhan'ı ikinci Tuğanhan vefat ettikten sonra, Karahan bu İlkhanlığı kendilerine bağlayıp (Merkeze dahil ederek) oğlu II. Arslan Hanı, Kuzey İlkhan'ı tayin ederek, ona "Şerefi Devlet" yani "Devletin Şan - Şerefi" ünvanını verdi.

Türk Dünyası ile ilgili kitaplar

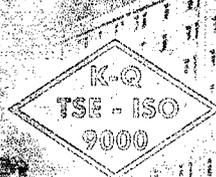
İSTEME ADRESİ

Hoca Ahmet Yesevi Mh. Türkistan Evleri 44. Sk. 28/A 38090 Kocasinan KAYSERİ/TÜRKİYE
Tel: (0.352) 339 39 65 Fax: (0.352) 337 35 04 web:www.gokbayrak.com e-mail:gokbayrak@gokbayrak.com

ERAS

HOLDING A.Ş.

ISO 9001 : 2000

Gülük Mah. İnönü Bulv. Karaköy Sok. Eras İş Mrk. Kat:3/302 Melikgazi/KAYSERİ
Tel: +90 352 330 21 10 (5 Hat) Fax: 330 21 15
www.eras.com.tr eras@eras.com.tr

ERAS
İNŞAAT TURİZM SAN. ve TİC. A.Ş.

ERDEYİM
TIBB. ÖYÜCÜLÜK GIDA VE PET. ÜRÜN A.Ş.

ERAS KAYI
YAYINCILIK SAN. VE TİC. A.Ş.

ERAS KAFES
PROJEYİM TİC. VE TİC. A.Ş.

ERASANIL
SİGORTA ARACILIK HİZMETLERİ A.Ş.

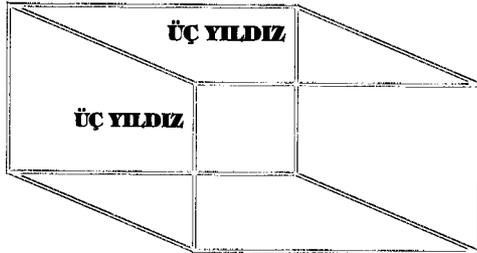
ERAS
DERSHANELERİ

ERCIYES TV • ERCIYES RAYO • AKIN GÜNLÜK GAZETESİ • GRAND ERAS OTEL
GRAND ERAS ERCİYES OTEL • GRAND ERAS AKSARAY OTEL • ERAS BETON SANTRALI

ÜÇ YILDIZ

LÜKS AMBALAJ ve KUTU SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

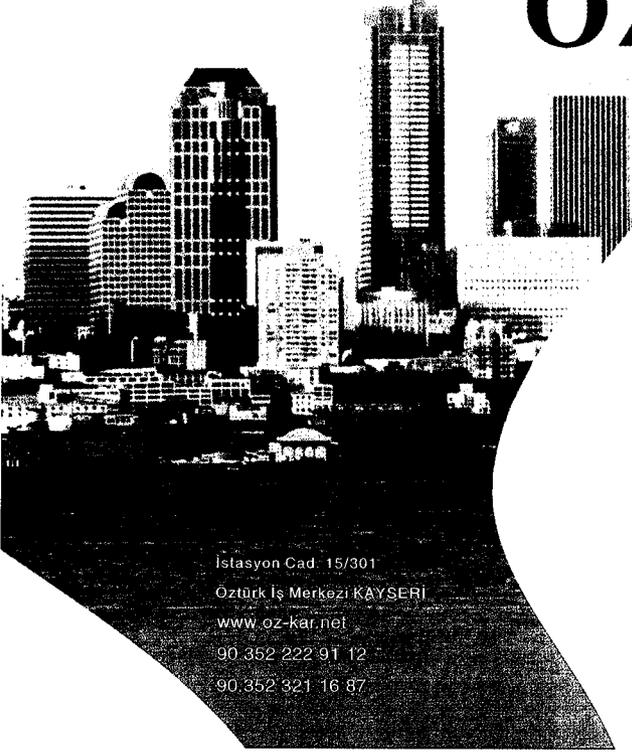

*Kalite de öncü
kuruluş*

Her türlü oluklu mukavva kutu imalatı yapılır

Tel: 0.352.322 00 70 (5 hat) Fax: 0.352.322 00 75
Hacılar Organize Sanayi Bölgesi 1. Cad. No: 20 KAYSERİ
e-mail: packaging@ucyildizkutu.com

ÖZKAR Grup

İstasyon Cad. 15/301
Öztürk İş Merkezi KAYSERİ
www.oz-kar.net
90.352.222 91 12
90.352.321 16 87

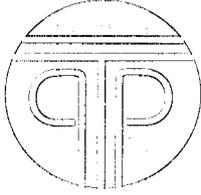
ÖZKAR İnşaat

ÖZKAR Enerji

ÖZKAR Metal

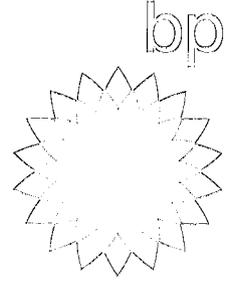
ÖZKAR Ahşap

ÖZKAR Dıştic

Türkmenler

PETROL SANAYİ ve TİCARET A.Ş.

BP
AKARYAKIT BAYİ

Ömür Biter

Hizmet Bitmez...

90 352 222 00 00

Koza

Tekstil

TEXTILE AND KNITTING INC.

FABRİKA / FACTORY

Organize Sanayi Bölgesi 9. Caddesi. No. 34 38070 KAYSERİ / TÜRKİYE
Tel: +90 (352) 321 14 54 (pbx) - 321 25 45 (6 line) Faks: +90 (352) 321 14 79
web: www.kozateks.com.tr e-mail: koza@kozateks.com.tr

ŞUBE / BRANCH

Keresteciler Sitesi Fatih Caddesi Uzun Sokak Mavi Çarşı No. 14 Kat:4/39
Merter - İSTANBUL / TÜRKİYE
Tel: +90 (212) 637 30 41 - 637 18 55 Faks: +90 (212) 637 56 34

ALNES MÜHENDİSLİK GRUP

Adres : O.Kavuncu Mah. (T.M.O. Karşısı) Çınar Sokak No:2/D Melikgazi
Tel : 0.352 320 82 52 **Fax**: 0.352 320 86 96 **KAYSERİ / TÜRKİYE**

www.alnes.com.tr

DemirDöküm

VIESSMANN

E.F.A.

SIEMENS

ALARKO

Schneider
Electric

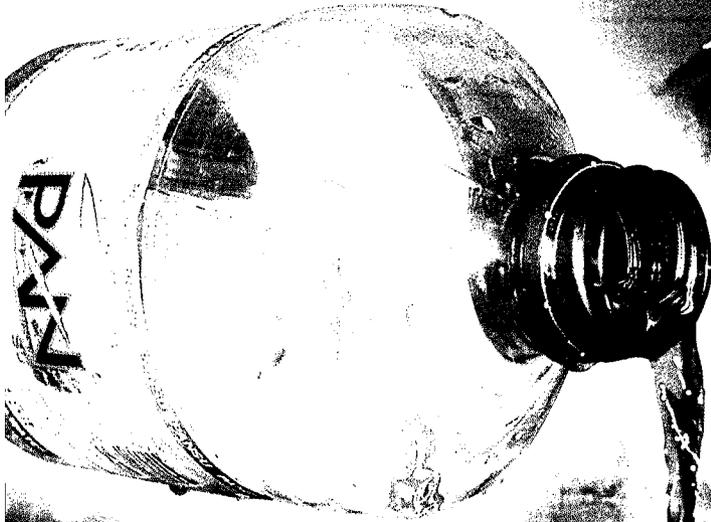
Lenze

PANSU

DOĞAL KAYNAK SUYU

TS-EN-ISO 9001 - 2000

bir
yudumla
gelen
ferahlık
duygusu

PANSU

Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş.
Kuruluşudur.

Osman Kavuncu Cad. 7. Km. KAYSERİ - Tel: 0352 331 24 00 Fax: 0352 331 43 34
E-mail: pansu@kayseriseker.com - Web: www.kayseriseker.com

